

MENETELMÄARVIOINTI

Itla arvioi lapsille ja alle 23-vuotiaille nuorille sekä heidän perheilleen suunnattujen mielenterveyttä edistävien psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuutta. Arvioon vaikuttavat menetelmäkuvaus ja vaikuttavuusnäyttö. Lisätietoja arvioinnista saat tämän katsauksen liitteestä 4, arviointioppaasta (Merikukka ym., 2025) ja verkkosivuilta itla.fi/metelmapankki

Tämä ja muut menetelmäarviot ovat luettavissa myös Kasvun tuki -menetelmäpankissa.

Menetelmää toteuttava ammattilainen ja menetelmää koordinoivan tahon eli kotipesän, Turun yliopiston Lasten-psykiatrian tutkimuskeskuksen, edustaja ovat tarkistaneet menetelmää koskevat yksityiskohdat.

Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien vaikuttavuuden arvio

– systemaattinen kirjallisuuskatsaus (2. arvio)

TIIVISTELMÄ

Johdanto: Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät on kehitetty 3–12-vuotiaiden käytöksellään oireilevien lasten vanhempien tueksi. Ne perustuvat kognitiivisen sosiaalisen oppimisen teorioihin ja keskittyvät lasten käytösongelmien ennaltaehkäisyyn ja hoitoon vanhemmuuden taitoja vahvistamalla. Tavoitteina ovat vanhempien ja lasten välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen, rankaisevan kasvatuksen vähentäminen ja myönteisempien kasvatustrategioiden löytäminen. Ryhmätapaamisissa vanhemmat saavat ohjausta, jakavat kokemuksiaan ja oppivat kasvatustekniikoita. Koulutettujen vanhemmuusryhmäohjaajien pitämiin vanhemmuusryhmiin osallistuu 12–14 vanhempaa 15–22 viikon ajan hyvinvointialueiden lapsi- ja perhepalveluissa sekä järjestöissä.

Tavoite ja tutkimuskysymys: Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa arvioidaan vanhemmuusryhmien vaikuttavuutta tutkimuskirjallisuuden perusteella. Tutkimuskysymys on: Onko Suomessa käytössä olevalla Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmillä tutkimusnäyttöön perustuvaa vaikuttavuutta vanhempien ja 3–12-vuotiaiden lasten välisen vuorovaikutuksen ja vanhempien myönteisten kasvatustekniikoiden vahvistumiseen sekä lasten ongelmakäyttäytymisen vähenemiseen?

Aineisto ja tutkimusmenetelmät: Systemaattinen kirjallisuushaku tehtiin PCC-hakustrategialla (*Population, Concept, Context*), joka kohdistui kysymykseen: Mitä tutkimusta Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmästä on tehty? Hakusanat olivat: P = leikki- ja alakouluikäiset lapset, vanhemmat, varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja opettajat, C = Ihmeelliset vuodet, *Incredible years*. Konteksti (C) on jätetty pois hakutulosten liiallisen rajaamisen välttämiseksi. Ensisijaisena kiinnostuksen kohteena haussa olivat vaikuttavuustutkimukset. Kirjallisuushaku tehtiin kuuteen viitetietokantaan: MEDLINE, APA PsycInfo, CINAHL, ERIC, Web of Science ja Scopus. Lisäksi suomenkielisiä julkaisuja haettiin Finna.fi-palvelusta, ja hakua täydennettiin manuaalisella haulla.

Tulokset: Kirjallisuushaussa löytyneistä tutkimuksista arvioon on otettu kahdeksan pohjoismaista vaikuttavuustutkimusta, yksi systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja kaksi meta-analyysia. Vaikuttavuustutkimusten laatu vaihtelee tyydyttävästä erittäin hyvään. Tulokset perustuvat valtaosin vanhempien raportointiin muutoksiin, ja niiden perusteella vaikuttavuusnäyttöä on lasten käytösongelmien vähentämisestä ($d = |0,18-1,26|$; $NNT = 1,59-9,80$) ja vanhempien myönteisten kasvatustekniikoiden vahvistumisesta ($d = |0,30-0,32|$; $NNT = 5,56-5,95$). Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen perusteella menetelmällä ei ole näyttöä vanhempien ja lasten välisen vuorovaikutuksen vahvistamisesta. Menetelmän vaikuttavuutta tukevat hyvä menetelmäkuvaus ja suomalaisen kotipesän erinomainen käyttöönoton tuki.

Vaikuttavuusarvio: Vaikuttavuusnäyttöä lapsen ongelmakäyttäytymisen vähenemisestä vanhempien raportointina on seuraavista konteksteista: 1) 4–8-vuotiaiden uhmakkuushäiriödiagnoosin saaneiden lasten osalta lapsi- ja nuorisopsykiatrian palveluista (Axberg & Broberg, 2012), 2) 3–12-vuotiaiden lasten osalta koulusta, sosiaalitoimesta ja lapsi- ja nuorisopsykiatriasta (Stattin ym., 2015) ja 3) 3–7-vuotiaiden käytösongelmaisten lasten osalta lastensuojelusta ja perheiden sosiaalipalveluista (Karjalainen ym., 2019, 2021a). Mitä vaikeampia lapsen käytösongelmat olivat, sitä suurempi vaikutus interventiolla oli (Menting ym., 2013). Tulosten perusteella näyttöä on myös vanhempien myönteisten kasvatustekniikoiden vahvistumisesta ja kielteisten vähenemisestä intervention myötä. Tutkimusten tulokset positiivisten muutosten säilymisestä pidemmällä aikavälillä ovat kuitenkin osittain ristiriitaisia.

Vahvan
vaikuttavuusnäytön menetelmä

JOHDANTO

Itä arvioi lapsille ja alle 23-vuotiaille nuorille sekä heidän perheilleen suunnattujen psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuutta. Arvioitavien menetelmien eli esimerkiksi interventioiden, toimintamallien ja ohjelmien tavoitteena on edistää lasten ja nuorten mielenterveyttä ja hyvinvointia tai ehkäistä ja hoitaa varhaisessa vaiheessa heidän mielenterveysongelmiaan. Lisäksi Suomessa käytössä olevien menetelmien tulee perustua ihmistieteisiin liittyvään teoriaan, teoreettiseen malliin tai viitekehykseen ja olla linjassa lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa.

Tässä systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa arvioidaan Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien tutkimusperustaista vaikuttavuutta eli sitä, miten paljon ja minkä tasoista vaikuttavuusnäyttöä menetelmästä on.

Menetelmän tausta

Ihmeelliset vuodet -menetelmäkokonaisuuden tavoitteena on estää, vähentää ja hoitaa lasten haastavaa käytöstä ja käytösongelmia. Sen avulla tuetaan lasten sosiaalista ja emotionaalista kehitystä sekä myönteistä käytöstä ja edistetään kasvatus- ja vanhemmuustaitoja. Elementit kohdistuvat lapseen ja hänen kasvuympäristöönsä: kotiin sekä varhaiskasvatukseen ja kouluun. Tausta-ajatuksena on, että vanhemman ja kasvattajan toimintaa muuttamalla saadaan muutoksia aikaan myös lapsen käytöksessä. Ihmeelliset vuodet -menetelmäkokonaisuus koostuu kolmesta eri menetelmästä: vanhemmuusryhmät, ryhmänhallintamenetelmä ja lasten Dinokoulu. Näitä kaikkia voidaan käyttää erikseen eli niin kutsuttuina stand-alone-menetelminä. Tämä katsaus keskittyy vanhemmuusryhmät-menetelmän itsenäiseen toteutukseen.

Yhdysvalloissa kehitettyä Ihmeelliset vuodet -menetelmäkokonaisuutta on kehitetty jo yli 40 vuoden ajan ja tutkittu eri puolilla maailmaa yhtä kauan. Kehittäjän verkkosivujen mukaan se on osoitettu vaikuttavuudeltaan erittäin tehokkaaksi interventioiksi. Suomessa menetelmä on ollut käytössä jo 20 vuotta, ja täällä sen kotipesä sijaitsee Turun yliopiston Lastenpsykiatrian tutkimuskeskuksessa. Suomessa ensimmäinen vanhemmuusryhmä järjestettiin vuonna 2006 ja ensimmäinen ryhmänhallintamenetelmäkoulutus vuonna 2010. (Kasvun tuki, 2025; Turun yliopisto, ei pvm.)

Menetelmäkuvaus

Menetelmän kuvaus perustuu kotipesältä kyselyn vastauksena saatuihin materiaaleihin (Kasvun tuki, 2025) ja muihin lähteisiin, joihin on viitattu erikseen.

Kohderyhmä: Menetelmän kohderyhmä on käytöksellään oireilevien 3–12-vuotiaiden lasten vanhemmat. Vanhemmuusryhmiä järjestetään sekä ennaltaehkäisevänä että hoidollisena menetelmänä.

Ilmiö: Ilmiöt, johon menetelmä liittyy ovat lasten käytöshäiriöoireilu ja käytösongelmat. Menetelmän tarkoituksena on vahvistaa vanhempia ja vanhemmuustaitoja silloin, kun lapsella on käytöshäiriöoireilua tai käytösongelmia. Tässä katsauksessa lasten käytösongelmat toimivat kattokäsitteenä, joka sisältää käytöshäiriöoireilun, kliinisen käytöshäiriödiagnoosin sekä eriasteisten käytösoireiden, -haasteiden ja -vaikeuksien kokonaisuudet. Lasten käytösongelmat ilmenevät ympäristöön kielteisesti heijastuvana käyttäytymisenä, kuten aggressiivisuutena, hyperaktiivi-

suutena, häiritsevänä ja uhmaavana käytöksenä sekä sääntöjen rikkomisena. Käytösongelmat voivat vaikuttaa haitallisesti lapseen ja hänen perheeseensä mutta myös lapsen laajempaan sosiaaliseen ympäristöön. Lisäksi niillä on osoitettu olevan yhteys muun muassa lapsen myöhempien ikävaiheiden käytöshäiriöihin, sopeutumisvaikeuksiin, rikolliseen ja väkivaltaiseen käyttäytymiseen, päihteidenkäyttöön ja koulupudokkuuteen. (Liu, 2004; Petersen, 2024; Webster-Stratton & Bywater, 2019)

Vanhempien kokeman stressin, kielteisen lapsi–vanhempisuhteen ja rankaisevan kasvatuksen on todettu olevan yhteydessä lasten käytösongelmiin. Kielteinen lapsi–vanhempisuhte ilmenee muun muassa vanhemman vähäisenä vastavuoroisuutena ja lapsen tarpeiden huomioimisena sekä vanhemman kielteisinä reagoitapoina (Liu, 2004; Neppl ym., 2020; Webster-Stratton & Bywater, 2019). Myönteinen vuorovaikutus ja kiintymyksen osoittaminen ovat myönteisen lapsi–vanhempisuhteen keskeisiä piirteitä. Myönteinen vuorovaikutus on sekä verbaalista että nonverbaalista lapsen mielipiteiden ikätasoisia huomioimista ja erilaisten näkökulmien selittämistä, joiden avulla luodaan positiivista ilmapiiiriä (Neppl ym., 2020). Myönteinen lapsi–vanhempisuhte yhdessä vanhemman myönteisten kasvatuskäytäntöjen kanssa edistää lapsen sosiaalis-emotionaalista, kognitiivista ja kielellistä kehitystä sekä itsesäätelytaitojen kehittymistä (Landry ym., 2006; Neppl ym., 2020; Xiaoyi & Xiuyun., 2024).

Strukturoidut, ryhmämuotoiset vanhemmuusinterventiot ovat tutkitusti vaikuttavia vanhemmuustaitojen tukemisessa. Oikea-aikaisesti toteutetut interventiot voivat ennaltaehkäistä ja vähentää lasten käytösongelmia, estää tai heikentää niiden kehittymistä sekä toisaalta vahvistaa lapsen kehitystä suojaavia tekijöitä edistämällä myönteistä lapsi–vanhempisuhdetta, lasten tunteiden säätelytaitoja ja vähentämällä lasten kaltoinkohtelun riskiä (Chen & Chan, 2016; Kane ym., 2007; Liu, 2004; Webster-Stratton & Bywater, 2019).

Tavoitteet ja vastemuuttajat: Vanhemmuusryhmän tavoitteena on auttaa vanhempia suuntaamaan lapseen positiivista huomiota ja empatiaa sekä tunnistamaan omaa ja lapsen käytöstä sekä toimintatapoja. Tavoitteina on vahvistaa vanhempien ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja kiintymystä, vähentää ankaraa ja kriittistä kuria sekä auttaa vanhempia löytämään myönteisempiä kasvatustekniikoita näiden tilalle. Tavoitteena on lisäksi edistää vanhempien kykyä auttaa lasta oppimaan sosiaalisia, tunne- ja kouluvalmiustaitoja, edistää lapsen kielellistä kehitystä, lisätä myönteisen vanhemmuuden keinoja ja vahvistaa vanhemman luottamusta omiin vanhemmuustaitoihinsa. Lisäksi pyritään vahvistamaan lapsen ja vanhempien ongelmanratkaisutaitoja, itsesäätelytaitoja ja vihanhallinnan keinoja. Vastemuuttujina toimivat:

- Vanhemmuustaitojen myönteinen vahvistaminen ja vanhempien itseluottamuksen kasvu
- Lapsen käytösongelmien väheneminen
- Vanhempien ja lapsen tunne- ja sosiaaliset taidot
- Keinot lapsen haastavan käytöksen hallintaan
- Vanhempien ja lapsen kiintymyssuhteen vahvistuminen
- Vanhempien ja lapsen ongelmanratkaisutaitojen lisääntyminen
- Vanhempien itsesäätelytaitojen sekä vihan hallinnan keinojen lisääntyminen
- Vanhempien jaksamisen ja oman psyykkisen voimien vahvistuminen

Teoriaperusta: Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät perustuvat sosiokognitiiviseen teoriaan ja sosiaalisen oppimisen periaatteisiin (Webster-Stratton & Bywater, 2019). Menetelmän taustalla korostuvat erityisesti mallintaminen, pystyvyysuskomukset sekä Banduran (1986) kuvaama triadinen vuorovaikutus, jossa käyttäytyminen, yksilön kognitiiviset tekijät ja ympäristö vaikuttavat toisiinsa dynaamisesti. Lisäksi huomioidaan negatiivisen vahvistamisen rooli ei-toivotun käyttäytymisen ylläpitämisessä, mikä on keskeinen sosiaalisen oppimisen periaate. Teorian mukaan käyttäytymistä ohjaavat paitsi palkkiot ja rangaistukset myös tilanteet, joissa epämiellyttävän seurauksen välttäminen vahvistaa käyttäytymistä. Sosiaalisen oppimisen teoriat käsittelevät ihmisten aktiivista sosiaalisen informaation käsittelyä sekä ajatusten ja tunteiden vaikutusta käyttäytymiseen (Bandura, 1986). Niiden mukaan ihmisen käyttäytymiseen vaikuttavat fyysinen ja sosiaalinen ympäristö sekä ihmisen omat ominaisuudet, jotka vaikuttavat sekä käyttäytymistapoihin että siihen, millaiseen ympäristöön hakeudumme. Lisäksi menetelmän taustalla on ymmärrys kognitiivisista toimintamalleista ja kiintymyssuhdetorioista, jotka haastavat kielteistä minäpuhetta ja lisäävät itseluottamusta sekä -varmuutta (Webster-Stratton & Bywater, 2019). Menetelmässä on vaikutteita myös stressinhallintateoriasta ja ratkaisukeskeisestä teoriasta.

Ydinelementit ja joustavuus: Vanhemmuusryhmien toteutuksen ydinelementteinä toimivat ryhmämuotoisuus, vuorovaikutteisten videoiden katselu ja niistä ryhmässä keskustelu, vertaiskeskustelut ja sekä taitojen harjoittelu ryhmässä että kotona käytännön harjoitusten avulla. Lisäksi menetelmän ydinelementeiksi voidaan lukea vanhempi-lapsi-suhteen vahvistaminen ja yhteisen ajan korostaminen (Webster-Stratton & Reid, 2010). Vanhemmuusryhmiin osallistuu 10–14 vanhempaa ryhmää kohti, ja niissä on mahdollisuus jakaa kokemuksia ja saada tukea.

Ryhmässä vanhempien kanssa katsotaan lyhyitä videopätkiä erilaisista vuorovaikutustilanteista vanhempien ja lasten välillä. Videopätkiä käytetään havainnollistamaan tilanteita, ja niistä käytyjen keskusteluiden avulla autetaan vanhempia löytämään toimivia tapoja vastata lapsen käytökseen. Keinoja harjoitellaan ryhmän aikana pareittain ja pienryhmissä, jotta käsiteltävien käsitteiden toiminnallinen ymmärtäminen helpottuu. Lisäksi vanhemmat saavat kokemuksia siitä, miltä opittujen keinojen käyttäminen vuorovaikutustilanteissa lapsen kanssa tuntuu ja minkälaista keinojen käyttö on lapsen näkökulmasta. Vanhemmat saavat myös kotitehtäviä, joihin kuuluu toiminnallisia tehtäviä ja menetelmään liittyvän kirjan lukemista. Kotitehtävien avulla vanhemmat vievät opittua omaan arkeensa. Menetelmä toteutetaan manuaalin mukaisesti, mutta sisältöjen painotuksia räätälöidään ja yksilöidään ryhmän mukaan esimerkiksi lasten iän, kehitystason, käytösongelmien tason, vanhempien vanhemmuuskykyjen ja perheen kulttuurin perusteella. Joustavuuteen kuuluu myös se, että vanhempien materiaalit ovat saatavilla 17 eri kielellä.

Menetelmän muokkaus: Ihmeelliset vuodet -menetelmäkokoaisuuden materiaalit on käännetty suomen ja ruotsin kielille, mutta kääntämisen lisäksi muuta adaptointia ei ole tehty. Vanhemmuusryhmien sisältöjä voidaan räätälöidä kunkin ryhmän tarpeisiin valitsemalla videot ja suunnittelemalla harjoitukset,

vertaiskeskustelut ja kotitehtävät siten, että huomioidaan esimerkiksi lasten ikä ja kehitystaso, sisarusten määrä ja perheiden monikulttuurisuus.

Toteuttajat: Menetelmää voivat käyttää Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmänohjaajat, jotka ovat suorittaneet kolmen päivän peruskoulutuksen ja saaneet sen myötä valmiudet ohjata vanhemmuusryhmiä. Toteuttajan pohjakoulutusvaatimuksena on alempi korkeakoulututkinto sosiaali-, terveys- tai kasvatusalalta.

Toteutustavat: Vanhemmuusryhmiä järjestetään ennaltaehkäisevinä (preventio) ja hoidollisina. Ennaltaehkäisevät vanhemmuusryhmät ovat vähintään 15 viikon mittaisia ja hoidolliset ryhmät 18–22 viikon mittaisia. Ryhmän koko on 10–14 vanhempaa, ja se tapaa 2–2,5 tunnin ajan viikoittain. Lisäksi ryhmällä on niin sanottu buusteritapaaminen 2–3 kuukautta ryhmän loppumisen jälkeen. Lapset eivät osallistu vanhemmuusryhmiin, mutta niiden ajalle järjestetään lastenhoito vanhempien osallistumisen mahdollistamiseksi.

Vanhemmuusryhmiä toteutetaan lähitapaamisina. Joissain tapauksissa etätapaamiset ovat mahdollisia esimerkiksi osallistujien pitkien välimatkojen takia. Etätapaamisissa yksittäisen ryhmäkerran kesto on lyhyempi ja tapaamiskertojen määrä on suurempi, jotta kaikki ryhmäkertojen teemat ehditään käsitellä.

Ryhmän aikana vanhemmat ottavat käyttöön erilaisia kasvatuksellisia keinoja, joita käsitellään aihe kerrallaan. Kunkin tapaamiskerran teemaa käsitellään videoesimerkkien, harjoitusten ja keskusteluiden avulla. Ensin käsitellään toivotun käytöksen vahvistamisen keinoja lapsijohtoisen leikin, tunne-, sosiaalisten ja sinnikkyyssaitojen vahvistamisen sekä tehokkaan kehumisen ja kannustamisen avulla. Sen jälkeen siirrytään ei-toivotun käytöksen vähentämiseen luomalla ennakoitavia rutiineja ja kodin sääntöjä, käyttämällä selkeitä kommentteja, jättämällä huono käytös huomiotta, ottamalla aikalisä rauhoittumiseen ja asettamalla iänmukaisia seuraamuksia.

Vanhemmuusryhmien aikana käsiteltävät teemat ovat seuraavat etenemisjärjestyksessä:

- lapsijohtoinen leikki ja yhteinen aika
- sosiaalisten, sinnikkyy-, emotionaalisten ja akateemisten taitojen vahvistaminen
- tehokas kehu ja kannustaminen
- palkitseminen ja juhlistaminen
- säännöt, rutiinit ja terveelliset elämäntavat
- rajojen asettaminen
- itsesääätelytaitojen opettaminen
- huomiotta jättäminen, harhauttaminen, uudelleenohjaaminen
- aikalisä rauhoittumiseen
- seuraamukset
- ongelmanratkaisun opettaminen

Ryhmäkertojen lisäksi ryhmänohjaajat soittavat vanhemmille viikoittain tukeakseen vanhempia keinojen käyttöönotossa.

Vanhemmuusryhmiä järjestetään monissa konteksteissa: hyvinvointialueiden lapsi- ja perhepalveluissa, erikoissairaanhoidossa ja järjestöissä.

Ryhmätilassa vanhempien ja ohjaajien tulee mahtua istumaan puolikaaren ilman pöytiä. Lisäksi tilassa tulee olla videoiden

katseluun tarvittavat välineet ja tilaa harjoitusten tekemiseen. Ohjaajat tarvitsevat harjoitusten toteuttamiseen erilaisia esineitä, esimerkiksi palikoita, nukkeja, vihkoja, kyniä ja hamahelmiä. Lisäksi tilan sijainnissa on hyvä ottaa huomioon saavutettavuus ja mahdollisuus järjestää lastenhoitoa tarvittaessa.

Keinot: Aivoriihet. Aivoriihissä ideoidaan yhdessä ja jaetaan kokemuksia keskustelemalla.

Mallintaminen. Ryhmänohjaajat mallintavat ryhmässä toimiessaan keinoja, joita vanhempien halutaan toteuttavan omien lastensa kanssa (muun muassa hyvän huomaaminen, kehuminen, asioiden sanoittaminen, hauskuus, hoiva).

Asiantuntijaroolista poistuminen tai yhteistoiminnallisuus. Ryhmänohjaajat ovat ryhmässä tasa-arvoisina asiantuntijoina suhteessa vanhempiin; he pyrkivät koko ajan tuomaan esille ja vahvistamaan vanhempien asiantuntijuutta. Tähän pyritään esimerkiksi ohjaajien fyysisellä sijoittumisella ryhmän aikana: ryhmänohjaajat istuvat ryhmän seassa eivät seiso ryhmän edessä. Ryhmänohjaajat oivalluttavat vanhempia löytämään vastauksia kysymyksiin eivätkä itse vastaa niihin suoraan. Ryhmänohjaajat edistävät yhteistoiminnallisuutta muun muassa seuraavilla keinoilla: reflektio, tiivistelmät vanhempien esittämistä näkökulmista, uudelleenmuotoilu, vahvistaminen, tuki ja hyväksyntä, huumori ja optimismi, kunkin ryhmäläisten kannustaminen osallistumaan, tärkeiden asioiden opettaminen ja harjoitukset. (Kasvun tuki, 2025; Webster-Stratton & Hancock, 1998.)

Harjoitukset ryhmän kanssa ja kotitehtävien muodossa. Ryhmässä harjoitellaan kasvatuskeinoja, kehitetään ongelmanratkaisutaitoja, työskennellään videoiden avulla, katsotaan vuorovaikutustilanteita ohjatusti, oivalletaan toimivia kasvatuskäytänteitä yhdessä ja kehitetään havaintokykyä. Kotitehtävien avulla vanhemmat harjoittelevat uusia ohjauskeinoja kotona lasten kanssa ja palaavat ryhmään saamiensa kokemusten kanssa.

Tavoitteellinen työskentely. Vanhemmat asettavat omia tavoitteitaan, joiden toteutumista seurataan ja johon kannustetaan viikoittain. Vanhempien viikotavoitteet mahdollistavat aiheiden yksilöllistämisen ja perheen kaikkien lasten huomioimisen, koska vanhempi kohdentaa tavoitteensa koskemaan omaa perhettään ja tilannettaan. Ryhmänohjaajat ovat viikoittain yhteydessä jokaiseen ryhmään osallistuvaan vanhempaan tukeakseen yksilöllistä edistymistä. Vanhemman mahdolliset poissaolot huomioidaan pidemmällä puhelinsoitolla tai mahdollisuuksien mukaan kotikäynnin vanhemmuusryhmän aikana.

Viikoittainen palaute. Vanhemmat arvioivat jokaisen ryhmätapaamisen täyttämällä lyhyen, viikoittaisen arviointilomakkeen, josta ryhmänohjaaja saa palautetta ohjaustyylistä, ryhmäkeskusteluista, videotyöskentelystä ja tapaamisen asiasisällöstä. Ryhmänohjaajat hyödyntävät viikoittain vanhempien antamaa palautetta oman työnsä suunnittelussa ja muokkaamisessa, jotta vanhemmat hyötyvät ryhmän sisällöstä mahdollisimman paljon.

Opas toteuttajille: Ihmeelliset vuodet -käsikirjat on suunnattu ryhmänohjaajille, menetelmäohjaajille ja kouluttajille. Käsikirjoissa on suunnittelu- ja tarkistuslistat sekä fideliteettilomakkeet ryhmänohjaajia varten. Vanhemmuusryhmäohjaajalle on lisäksi oma käsikirja ja dvd-setti.

Kotipesä huolehtii menetelmän materiaalien ajantasaisuudesta ja ylläpitää sähköisessä osaaajarekisterissä olevaa suomennettua ja ruotsinnettua materiaalia.

Materiaalit menetelmän saajille: Vanhemmuusryhmien ryhmäkertoihin liittyy materiaalia ja kotitehtäviä, joita ryhmänohjaajat tulostavat ja jakavat vanhemmille. Materiaalia on saatavilla 17 eri kielellä, ja sitä on laadittu erikseen kouluikäisten ja alle kouluikäisten lasten vanhemmille.

Lisäksi ryhmään osallistuvat vanhemmat tarvitsevat käyttöönsä kirjan *Webster-Stratton: Ihmeelliset vuodet – Ongelmanratkaisupopas 2–8-vuotiaiden lasten vanhemmille*. Osa hyvinvointialueista on ostanut kirjan ryhmään osallistuville omaksi, osa taas antaa sen lainaan ryhmän ajaksi. Kirja on saatavilla useilla kielillä, esimerkiksi ruotsiksi ja viroksi, ja lisäksi äänikirjana suomeksi Celia-palvelusta.

Kustannukset: Suorat kustannukset aiheutuvat työntekijöiden koulutuksesta, materiaaleista ja osaamisen ylläpidosta, jonka hinta riippuu esimerkiksi menetelmäohjaajien kohdalla alueen omavaraisuudesta: siitä, ostetaanko menetelmäohjaus vai tekeekö alueen oma menetelmäohjaaja sitä osana omaa työtään.

Kouluttautumisen kulut koostuvat seuraavista osa-alueista:

- kolmepäiväinen Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmäkoulutus (suomenkielinen)
- ryhmänohjaajan sertifioituminen eli pätevytyminen, mikä on mahdollista toisen ryhmän aikana (aiemmin englanniksi, mahdollista suomeksi vuodesta 2026 alkaen)
- Osallistumisen ylläpitämiseen liittyvät kulut: konsultaatiopäivä, ryhmänohjaajan tukena oleva menetelmäohjaus ja menetelmäohjaajakoulutus (mahdollista kuuden ohjatun ryhmän jälkeen).

Materiaalikustannuksia syntyy kertatilauksena tehtävistä Ihmeelliset vuodet -manuaalipaketeista, vanhemmille monistettavista kotitehtävistä sekä hankittavista tai lainattavista kirjoista.

Muut kustannukset aiheutuvat ryhmien tiloista, materiaalien tulostamisesta osallistujille, ryhmien aikaisen lastenhoidon järjestämisestä sekä tarjoiluista, harjoitusten materiaaleista ja oheistarvikkeista (esimerkiksi tarrat, pienet palkinnot).

Ryhmiä pyritään järjestämään sellaisiin aikoihin, että vanhemmat pääsevät osallistumaan niihin helposti. Joissakin tapauksissa epäsuorina kustannuksina perheille voi kuitenkin tulla työaikajärjestelyihin liittyviä kuluja ja ryhmäpaikalle kulkemiseen liittyviä matkakuluja.

Käyttöönoton tuki

Käyttöönoton tuen kuvaus perustuu kotipesältä kyselyn vastauksena saatuihin materiaaleihin (Kasvun tuki, 2025) ja muihin erikseen viitattuihin lähteisiin.

Kohderyhmän rekrytointi: Vanhemmuusryhmät ovat käytössä hyvinvointialueiden lapsi- ja perhepalveluissa, erikoissairaanhoidossa ja järjestöissä. Vanhemmuusryhmään voi osallistua, jos vanhempi kokee, että lapsella on haastavaa käytöstä, mutta diagnoosi ei ole tarpeen. Lisäksi vanhemmalla tulee olla kiinnostus ja motivaatio osallistua ryhmään sen koko keston ajan. Toimintaa järjestävät alueet huolehtivat itse ryhmän markkinoinnista ja osallistujien valinnasta, huomioiden minkä ikäisten lasten vanhempien ryhmää ovat kokoamassa. Ryhmän kokoamisessa on suositeltavaa, että ryhmään osallistuvien perheiden lapsilla olisi mahdollisimman samankaltaisia haasteita. Kohderyhmään rekrytoidaan alueiden oman ryhmien markkinoinnin ja hoitopolkujen määrittämisen perusteella. Kotipesä jakaa valtakunnallisesti menetelmäkokonaisuuteen liittyvää tietoa sekä tukee kohdennetusti alueita menetelmän käytössä (esimerkiksi antaa esitteitä ja konsultaatiotukea sekä ratkoo rekrytointin haasteita).

Pätevyysvaatimukset, kouluttaminen ja sen jälkeinen tuki sekä pätevytyminen: Vanhemmuusryhmien toteuttajalle pohjakoulutusvaatimuksena on vähintään alempi korkeakoulututkinto sosiaali-, terveys- tai kasvatusalalta. Vanhemmuusryhmäohjaajan peruskoulutus on kolmen päivän lähikoulutus. Lisäksi on ryhmien käynnistämiseen liittyvä puolen päivän koulutus, jossa käydään suomalaisen palvelujärjestelmän näkökulmasta läpi vanhemmuusryhmän kokoamiseen ja käynnistämiseen liittyviä asioita. Koulutuksessa perehdytään lisäksi saatavilla olevaan kansalliseen menetelmätukeen ryhmäohjaajan kehittymisen näkökulmasta.

Ryhmäohjaajakoulutuksen jälkeen ryhmäohjaajien työskentelyä tuetaan menetelmäohjauksella. Menetelmäohjauksen toteutustietoisuus on määriteltä seuraavasti:

- 1) Aloitteleva vanhemmuusryhmäohjaaja: 4–5 tapaamista / ryhmä, yhden tapaamisen kesto 1 t
- 2) Kokeneempi ryhmäohjaaja, joka ei ole sertifioitunut: 2–3 tapaamista / ryhmä, kesto 1 t
- 3) Sertifioitunut ryhmäohjaaja: menetelmäohjaus vähintään kerran vuodessa.

Omaa osaamista on mahdollista ylläpitää alueellisten vertaistapaamisten tai maksullisten konsultaatiopäivien avulla. Konsultaatiopäivissä tuetaan ryhmäohjaajien menetelmän ohjeistusten mukaista työskentelyä. Osaamisen ylläpitäminen riittävällä menetelmäohjauksella ja lisäkoulutuksella on tärkeää, mutta menetelmän käyttö ei vaadi esimerkiksi vuosittain uusittavia lisensejä. Sertifiointi eli pätevytyminen on mahdollista toisen ryhmäohjausprosessin aikana. Pätevytyminen todennetaan omasta työstä kuvattun videomateriaalin ja menetelmään liittyvien lomakkeiden avulla.

Koulutuksiin on oma käsikirjansa ja rungot koulutuksen sisällöstä ja etenemisestä. Ryhmäohjaajakoulutuksissa saadaan valmiudet ohjata ryhmää ja toteuttaa ryhmiä menetelmän mukaisesti. Pätevytyksellä ja kouluttautumisella lisää ryhmien ohjaamisen lisäksi on mahdollisuus edetä menetelmäohjaajaksi ja edelleen mentoriksi. Menetelmäohjaajaksi kouluttautumisen menetelmäkoulutuksessa syvennyttään lapsen käyttäytymiseen vaikuttaviin elementteihin. Mentori puolestaan on kokenut ja koulutettu Ihmeelliset vuodet -ryhmäohjaaja, joka ohjaa uusia ohjaajia ja kouluttaa heitä omissa organisaatioissaan (The Incredible Years, ei pvm.).

Tuki ja ohjaus: Menetelmän kotipesä Suomessa sijaitsee Turun yliopiston Lastenpsykiatrian tutkimuskeskuksessa. Kotipesästä saa konkreettista tukea menetelmän implementointiin eli käyttöönottoon, toteutukseen, koulutuksiin ja materiaaleihin liittyvissä asioissa. Kotipesä huolehtii menetelmän kotimaisten materiaalien ajantasaisuudesta ja ylläpitää sähköisessä osajarekisterissä suomen- ja ruotsinkielistä materiaalia. Se myös tuottaa sähköisen järjestelmän avulla tietoa ryhmien toteutuksesta hyvinvointialueiden käyttöön. Lisäksi kotipesä organisoi alueellisia seminaareja ja tuottaa kansallista tutkimustietoa menetelmän toteutuksesta.

Menetmäkoulutuksen saaneiden tukena ryhmäohjaamisessa toimii menetelmäohjaus. Kun ryhmäohjaaja on menetelmän peruskoulutuksen jälkeen ohjannut riittävän määrän ryhmiä, hän voi sertifioitua eli pätevytyä ja kouluttautua edelleen menetelmäohjaajaksi. Menetelmäohjaaja toimii vertaisena ja tukee uusia ryhmäohjaajia työssään. Ryhmäohjaamisen tueksi on myös ylläpitokoulutusta eli konsultaatiopäiviä sekä vertaistapaamisia ryhmäohjaajille ja esihenkilöille.

Seuranta, ylläpito ja toistotarkkuuden varmentaminen: Ihmeelliset vuodet -kotipesä seuraa ryhmien toteutusta valtakunnallisesti sähköisen seurantajärjestelmän avulla. Järjestelmän avulla kerätään tietoa ryhmien määrästä, tyypistä, ryhmiä toteuttavista organisaatioista ja ryhmiin osallistuvien sitoutumisesta eli läsnäoloista. Lisäksi seurataan koulutettujen ryhmäohjaajien määrää. Järjestelmä toimii myös kansallisen implementaatiotutkimuksen digitaalisena tutkimusalustana.

Toistotarkkuuteen liittyen menetelmässä on tarkat käsikirjat siitä, miten menetelmää käytetään ryhmäohjaajana, menetelmäohjaajana ja kouluttajana. Ryhmäohjaajilla on käytössään käsikirjoissa olevat suunnittelu- ja tarkistuslistat sekä fideliteettilomakkeet, joilla tarkastella menetelmän ohjeistuksen mukaisia toimintatapoja. Menetelmäohjaajat käyttävät menetelmäohjauksissa lomakkeita, joilla voidaan tarkastella menetelmän toteutusta. Menetelmään sisältyy olennaisesti eri rooleissa olevien ammattilaisten oman työn videokuvaaminen. Kuvattua videota tarkastellaan menetelmäohjauksissa ja konsultaatiotyöpajoissa. Menetelmässä käytettävät lomakkeet ja osa käsikirjoista on käännetty suomeksi ja ruotsiksi eri aikoihin. Vanhemmuusryhmien materiaaleja päivitettiin vuoden 2025 aikana.

Tutkimuskysymys

Tässä systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa arvioidaan Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien vaikuttavuutta tutkimuskirjallisuuden perusteella. Katsaus vastaa tutkimuskysymyksiin:

- Miten tarkasti Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät on kuvattu?
- Onko Suomessa käytössä olevalla Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmillä tutkimusnäyttöön perustuvaa vaikuttavuutta vanhempien ja 3–12-vuotiaiden lasten välisen vuorovaikutuksen ja vanhempien myönteisten kasvatustoimenpiteiden vahvistumiseen sekä lasten ongelmaikäyttäytymisen vähenemiseen?

AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Kirjallisuushaku tehtiin systemaattisena hakuna 22.–23.1.2025 seuraaviin viitetietokantoihin: MEDLINE, APA PsycInfo, CINAHL, ERIC, Scopus ja Web of Science. Lisäksi suomenkielisiä tutkimuksia haettiin Finna.fi-hakupalvelusta. Hakustrategian muodostamisessa käytettiin populaatio, konsepti ja konteksti (PCC) -strategiaa (Peters ym., 2020), josta konteksti jätettiin pois hakutulosten liiallisen rajaamisen välttämiseksi. PCC-lähestymistapa valittiin, koska haulla kartoitettiin Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmää koskeva tutkimuskirjallisuus. Hakua ohjasi kysymys: Mitä tutkimusta Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmistä on tehty? Erityisesti haettiin vaikuttavuustutkimuksia, joiden metodologista luotettavuutta arvioitiin ja joiden perusteella määritetään arvio menetelmän vaikuttavuudesta. Kustannusvaikuttavuutta ja implementointia käsittelevät tutkimukset annetaan tiedoksi kirjallisuuskatsauksen pohdintaosuudessa.

Hakusanat muodostettiin PCC-strategian mukaisesti käyttämällä kahta PCC:n osa-aluetta (P + C).

P = leikki- ja alakouluikäiset lapset, vanhemmat, varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja opettajat

C = Ihmeelliset vuodet, *Incredible years*

Haun kohteena olivat ensisijaisesti vaikuttavuustutkimukset, joiden tuloksissa on raportoitu menetelmän tavoitteisiin liittyviä muututtajia. Vaikuttavuustutkimukset raportoidaan tuloksissa PICO-lausekkeen avulla. Hakustrategia on nähtävissä liitteessä 1.

Otsikot ja tiivistelmät kävi läpi yksi tutkijataustainen asiantuntija, joka konsultoi epäselvissä tilanteissa toista asiantuntijaa. Kaksi tutkijataustaista asiantuntijaa kävi viitteet läpi kokonaisuudessaan. Haun teki E2 Tutkimus -tutkimuslaitos. Kirjallisuushaku toistettiin 18.9.2025, jolloin haku rajattiin edellisen haun jälkeiseen ajanjaksoon. Tutkimukset valittiin ennalta määritettyjen mukaanotto- ja poissulkukriteerien perusteella. Koska kirjallisuushaku kohdistui koko Ihmeelliset vuodet -menetelmäkokonaisuuteen, hausta karsittiin lopuksi viitteet, jotka eivät koskeneet vanhemmuusryhmiä. Lisäksi hakua rajattiin siten, että arvioon otettiin mukaan vain suomalaiset ja pohjoismaiset tutkimukset.

Mukaanottokriteerit tutkimuksille

- Tutkimuksen kohderyhmä on tutkimuskysymyksen mukainen.
- Menetelmän vaikuttavuutta on tutkittu Maailmanpankin maaluokituksen mukaisessa korkean tulotason maassa.
- Menetelmän implementointia on tutkittu Pohjoismaissa ja kustannusvaikuttavuutta Suomessa.
- Tutkimus on vertaisarvioitu alkuperäistutkimus tai niistä koostuva systemaattinen kirjallisuuskatsaus tai meta-analyysi.

Poissulkukriteerit tutkimuksille

- Tutkimuksen kohderyhmä ei ole tutkimuskysymyksen mukainen.
- Vaikuttavuustutkimus on tehty Maailmanpankin maaluokituksen mukaisessa matalan tulotason tai keskitulotason maassa.
- Menetelmän implementointia on tutkittu Pohjoismaiden ja kustannusvaikuttavuutta Suomen ulkopuolella.
- Tutkimus on vertaisarvioimaton. Ulkopuolelle jätetään myös pääkirjoitukset ja kommentaarit.

Menetelmäkuvauksen ja käyttöönoton tuen arviointi

Vaikuttavuuden arvioimiseksi menetelmän on oltava riittävän hyvin kuvattu, jotta voidaan varmistaa, että tutkimuksissa käytetty menetelmä vastaa kotipesän kuvausta menetelmästä. Menetelmäkuvauksen arvioitiin osana tätä katsausta. Lähtien arvioinnissa käytettiin johdannossa esiteltyjä menetelmäkuvauksen osa-alueita, jotka on raportoitu kotipesän toimittamien kirjallisten materiaalien pohjalta. Jotta menetelmä voisi olla vaikuttava myös käytännössä, se on otettava käyttöön suunnitelmallisesti. Kotipesän tarjoama käyttöönoton tuki arvioitiin myös osana tätä katsausta.

Vaikuttavuusnäytön arviointi

Vaikuttavuuden osoittamiseksi tarvitaan tutkimusasetelma, jossa koeryhmän muutoksia verrataan vertailu- tai kontrolliryhmään. Vertailuryhmälle voidaan antaa esimerkiksi psykoedukaatiota tai toteuttaa toista vaikuttavaksi todettua menetelmää, jolla on sama tavoite kuin arvioitavalla menetelmällä. Vaihtoehtoisesti kontrolliryhmä voi saada tavanomaista hoitoa (*treatment as usual*) tai odottaa palvelun alkamista jonotuslistalla.

Vaikuttavuustutkimusten luotettavuutta on arvioitu lomakkeen avulla (Merikukka ym., 2025, s. 51) asteikolla heikosta erittäin hyvään (1–4 p.) viiden osa-alueen osalta: mittaaminen, tilastoanalyysit, harhattomuus, toistotarkkuus sekä yleistettävyyt. Kaksi kirjoittajaa pisteytti osa-alueet itsenäisesti siten, että yksi piste tarkoitti heikkoa, kaksi pistettä tyydyttävää, kolme hyvää ja neljä erittäin hyvää. Mikäli osa-aluetta ei ollut raportoitu tai tutkittu, annettiin nolla pistettä. Lopulliset pisteet annettiin keskustelujen jälkeen yhdessä.

Tilastollisesti merkitsevien tulosten ryhmien väliset efektit koot yli ajan ja niiden 95 prosentin luottamusvälit laskettiin artikkeleiden lukujen perusteella, mikäli niitä ei ollut raportoitu. Laskemiseen käytettiin Campbell Collaboration -tutkimusverkoston laskuria (Wilson, 2023). Cohenin d -efektikoon ohjeellinen tulkintasääntö on: d on pieni, kun $d = |0,20-0,49|$; keskiuuri, kun $d = |0,50-0,79|$ ja suuri, kun $d = |0,80-|$ (Cohen, 1988).

Haku keskeisiin kansainvälisiin menetelmätietokantoihin

Kirjallisuushaun lisäksi tehtiin haku keskeisiin psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuutta arvioiviin menetelmätietokantoihin. Haetut tietokannat olivat ruotsalainen *Statens beredning för medicinsk och social utvärdering* (SBU, 24.10.2025), norjalainen *Ungsinn* (24.10.2025) ja isobritannialainen *Foundations Guidebook* (24.10.2025) sekä yhdysvaltalaiset *Blueprints for Healthy Youth Development* (24.10.2025) ja *California Evidence-Based*

TAULUKKO 1.

Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät -menetelmän kuvauksen arvio.

Menetelmäkuvauksen osa-alue	Ei kuvattu lainkaan	Kuvattu, mutta ei riittävästi	Kuvattu riittävästi
Keskeinen sisältö			
Kohderyhmä	☐	☐	☒
Ilmiö	☐	☐	☒
Tavoitteet ja vastemuuttajat	☐	☐	☒
Teoriaperusta	☐	☐	☒
Ydinelementit ja joustavuus	☐	☒	☐
Menetelmän muokkaus	☐	☐	☒
Menetelmän käyttö			
Toteuttajat	☐	☐	☒
Toteutustavat	☐	☐	☒
Keinot	☐	☐	☒
Materiaalit ja kustannukset			
Opas toteuttajille	☐	☐	☒
Materiaalit menetelmän saajille	☐	☐	☒
Kustannukset	☐	☐	☒

Clearinghouse for Child Welfare (CEBC, 24.10.2025). Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät on arvioitu kaikissa edellä mainituissa tietokannoissa.

TULOKSET

Hakustrategialla löydettiin yhteensä 1 587 viitettä. Finna.fi-hakupalvelun ja muiden lähteiden kautta löytyneitä vertaisarvioituja viitteitä ei ollut. Kaksoiskappaleita oli 986. Otsikot ja tiivistelmät käytiin läpi 601 viitteestä, joista 150 arvioitiin olennaisiksi. Niistä 139 viitettä suljettiin pois artikkelin lukemisen jälkeen. Lopulta mukaan otettiin 11 tutkimusta, jotka kaikki vaikuttivat menetelmän arvioon vaikuttavuudesta. Haun eteneminen on kuvattu vuokaaviossa 1.

Menetelmäkuvauksen arvio

Menetelmäkuvauksen arviointi perustuu johdannossa esiteltyyn koontiin, joka perustuu kotipesän toimittamiin materiaaleihin ja muihin lähteisiin. Taulukko 1 sisältää arvion menetelmän kuvauksesta.

Vanhemmuusryhmien kohderyhmäksi on määritelty 3–12-vuotiaiden lasten vanhemmat. Ilmiöiksi, joihin menetelmä vastaa, määritellään lasten käytöshäiriöoireilu ja -ongelmat sekä vanhempien ja vanhemmuustaitojen vahvistaminen silloin, kun lapsella on käytöshäiriöoireilua tai käytösongelmia. Lisäksi kotipesän materiaaleissa todetaan, ettei lapsella tarvitse olla diagnoosia ja

vanhemman kiinnostus vanhemmuusryhmää kohtaan on vaade osallistumiselle. Kohderyhmän ja ilmiön määrittelyt ovat selkeät, mutta avoimeksi jää se, liittyykö näihin lisäksi poissulkukriteerejä, eli rajoittaako esimerkiksi ongelmien vakavuusaste osallistumista.

Kotipesä on kuvannut selkeästi menetelmän tavoitteet, vastemuuttajat ja teoriaperustan. Ydinelementit ja joustavuus -osa-alueen kuvauksessa puolestaan on toivomisen varaa. Menetelmän joustavuuden toteutustapoja ei ole kuvattu selkeästi, eli tutkimusten arvioinnissa ei ole voitu ottaa huomioon sitä, mistä elementeistä joustaminen ei ole lainkaan suotavaa ja minkälaiset muokkaukset puolestaan ovat samankaltaisia kuin suomalaisessa kontekstissa tosiasiaa on käytössä.

Menetelmän toteuttajiin, toteutustapoihin ja keinoihin liittyvät asiat on kuvattu pääosin tarkasti ja kattavasti. Myös materiaaleihin ja kustannuksiin liittyvät osa-alueet on kuvattu riittävästi ja tarkasti.

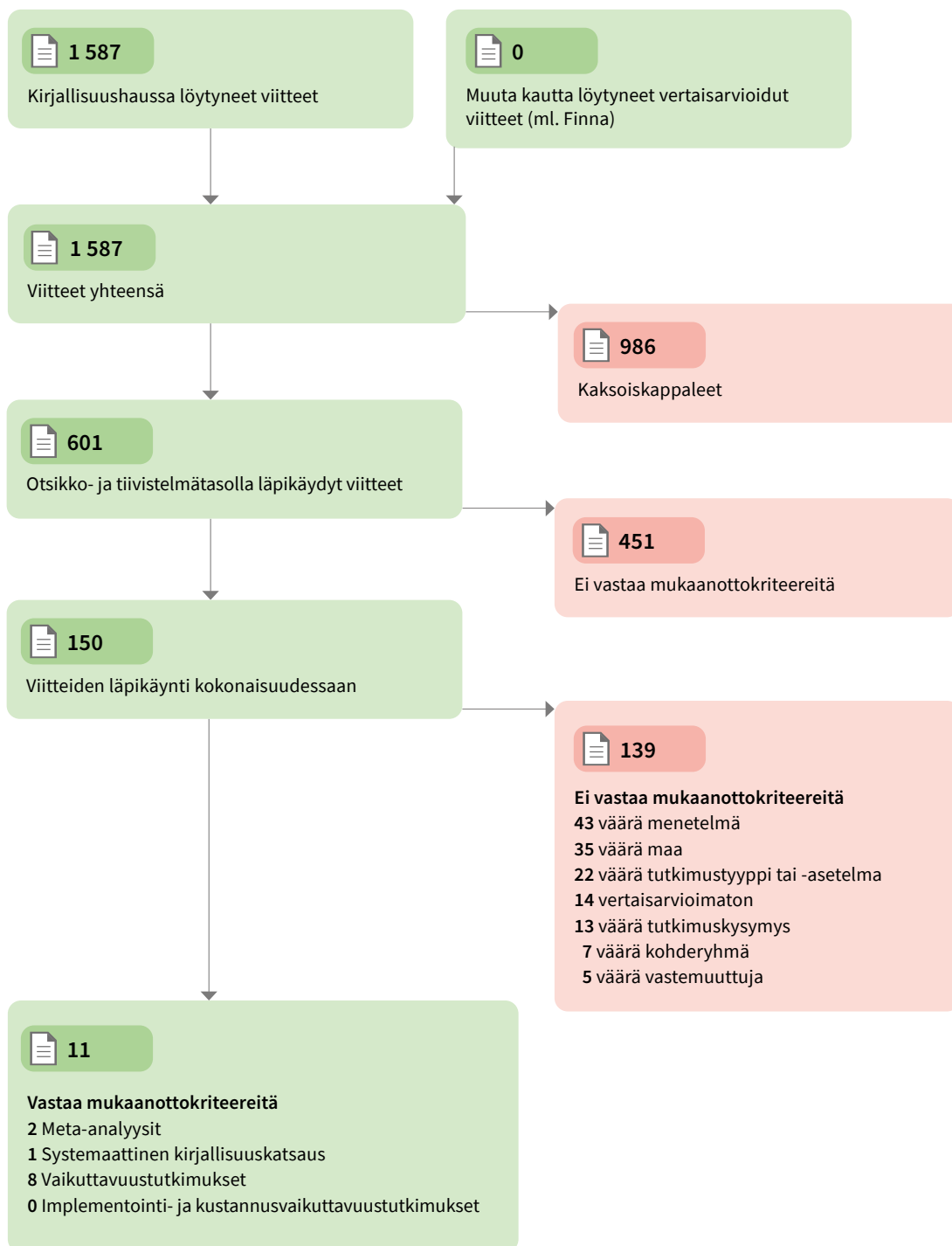
Vaikuttavuusnäyttö

Seuraavaksi tiivistetään kirjallisuudessa löytyneet tutkimukset, joiden avulla muodostetaan menetelmän vaikuttavuusarvio. Näiden tutkimusten PICO-lausekkeet on esitetty taulukossa 2. Taulukossa kuvataan arvioitavan menetelmän ja siitä tehtyjen vaikuttavuustutkimusten kohderyhmä (*population*, P), menetelmän ja sen kuvauksen ero johdannossa kuvattuun menetelmäkuvaukseen (*intervention*, I), vertailumenetelmä (*comparison*, C), vastemuuttajat (*outcome*, O), aika ja paikka sekä tutkimusasetelma.

KUVIO 1.

Vuokaavio Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät -menetelmän systemaattisen kirjallisuushaun viitteiden valinnasta.

TAULUKKO 2.

Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät -menetelmän vaikuttavuustutkimukset.

Kohderyhmä (P)	Menetelmä (I + C)	Vastemuuttujat (O)	Aika ja paikka
Tutkimuskysymykseen perustuva PICO-lauseke			
2–12-vuotiaat	Kuvauksen mukainen Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät <u>Vertailumenetelmä:</u> Jokin toinen vaikuttavaksi todettu menetelmä tai tilanne, jossa menetelmää ei lainkaan tarjottaisi	• Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus • Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot • Lasten ongelma-käyttäytyminen	2020-luvun Suomi Hyvinvointialueiden lapsi- ja perhepalvelut, erikoissairaanhoido ja järjestöt
Meta-analyysit			
Lejten ym., 2018			
<u>Tutkittavat</u> 1–12-vuotiaat <u>Aineisto</u> Yksilötason meta-analyysi, jossa yhdistetty 14 eurooppalaista satunnaistettua tutkimusta (liite 2)	Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät <u>Vertailumenetelmä:</u> Jonotuslista	Vanhempien raportoimat 13 vastemuuttujaa, jotka voidaan jaotella seuraavien otsikoiden alle: • Myönteinen vanhemmuus • Kielteinen vanhemmuus • Lapsen mielenterveys • Vanhemman mielenterveys Informantteina vanhemmat	Euroopan maat (liite 2) 2001–2017 <u>Toteutuspaikka:</u> Psykiatrian avohoidon klinikat, yliopistosairaaloiden klinikat, kunnalliset palvelut, koulut
Menting ym., 2013			
<u>Tutkittavat</u> Lasten keski-ikä 3–9,2 vuotta. Poikien osuus vaihteli artikkeleissa 38,9–90,5 %:n välillä, ja heitä oli enemmistö 95,6 %:ssa artikkeleista. <u>Aineisto</u> 50 korkean tulotason maan vertailukoe-tutkimusta (liite 2)	Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät (hoitava, ehkäisevä valikoitu ja kohdennettu) <u>Vertailumenetelmä:</u> Ei tarjottua hoitoa, jonotuslista, plasebo, vaihtoehtoinen menetelmä	• Häiriö-käyttäytyminen • Prososiaalinen käyttäytyminen Informantteina vanhemmat, opettajat ja havainnointi.	Korkean tulotason maat (liite 2) 1984–2008 <u>Toteutuspaikka:</u> Menetelmän kuvauksen mukaiset toteutuspaikat, ei eritelty tarkemmin.
Systemaattinen kirjallisuuskatsaus			
Murray ym., 2018			
<u>Tutkittavat</u> 3–8-vuotiaat <u>Aineisto</u> 17 korkean tulotason maan satunnaistettua vertailukoe-tutkimusartikkeliä / 11 tutkimusta (liite 2)	Ihmeelliset vuodet -menetelmät ml. vanhemmuusryhmät (kohdennettu / riskissä olevat ja indikoidut) <u>Vertailumenetelmä:</u> Ei vertailuryhmää, jonotuslista, kontrolliryhmä	Lasten ADHD-käytös tai siihen liittyvät oireet (esim. tarkkaamattomuus, hyperaktiivisuus/impulsiivisuus) Informantteina vanhemmat, opettajat ja havainnointi.	Korkean tulotason maat (liite 2) 2001–2015 <u>Toteutuspaikka:</u> Psykiatrian avohoidon klinikat, yliopistosairaaloiden klinikat, kunnalliset palvelut, koulut, päiväkodit

Taulukko jatkuu seuraavalle sivulle

Kohderyhmä (P)	Menetelmä (I + C)	Vastemuuttajat (O)	Aika ja paikka
Tutkimuskysymykseen perustuva PICO-lauseke			
2–12-vuotiaat	Kuvauksen mukainen Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät <u>Vertailumenetelmä:</u> Jokin toinen vaikuttavaksi todettu menetelmä tai tilanne, jossa menetelmää ei lainkaan tarjottaisi	• Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus • Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot • Lasten ongelma-käyttäytyminen	2020-luvun Suomi Hyvinvointialueiden lapsi- ja perhepalvelut, erikoissairaanhoido ja järjestöt
Satunnaistetut vertailukoetutkimukset			
Axberg & Broberg, 2012			
4–8-vuotiaat lapset, joilla diagnosoitu uhmakkuushäiriö (ODD) (N = 62) • 38 lapsen vanhemmat koeryhmässä • 24 lapsen vanhemmat kontrolliryhmässä	Kuvauksen mukainen Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmä <u>Vertailumenetelmä:</u> Jonotuslista	<u>Päävastemuuttajat:</u> Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus: - Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot: • Vanhemman kokema kontrolli lapsen käyttäytymisestä (PLOC-PPC) Lasten käytösongelmat: • Lapsen käytös- ongelmat (ECBI IS, ECBI PS, SESBI-R IS, SESBI-R PS) Toissijaiset vastemuuttajat: • Lapsen tunne-elämän oireet (SDQ-P Emo, SDQ-T Emo) • Äidin psykologinen vointi (SCL-INDEX) • Kokemus vanhempien yhteistyöstä (PAM) • Asiakastytytyväisyys Informantteina äidit ja opettajat	Osallistujien rekrytointi menetelmän ryhmänohjaajien työstä lapsi- ja nuorisopsykiatrian palveluissa Ruotsissa. Mittaustapoja tai tarkkoja mittaustapojen ei kuvata muuten kuin suhteessa interventioon (alla). <u>Toteutuspaikka:</u> Lapsi- ja nuorisopsykiatrian palvelut <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Jälkimitaus • Seurantamittaus (1 v, ei koskenut vertailuryhmää)

Taulukko jatkuu seuraavalle sivulle

Kohderyhmä (P)	Menetelmä (I + C)	Vastemuuttajat (O)	Aika ja paikka
Tutkimuskysymykseen perustuva PICO-lauseke			
2–12-vuotiaat	Kuvauksen mukainen Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät <u>Vertailumenetelmä:</u> Jokin toinen vaikuttavaksi todettu menetelmä tai tilanne, jossa menetelmää ei lainkaan tarjottaisi	• Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus • Vanhempien myönteiset kasvatukseen • Lasten ongelma-käyttäytyminen	2020-luvun Suomi Hyvinvointialueiden lapsi- ja perhepalvelut, erikoissairaanhoido ja järjestöt
Satunnaistetut vertailukoetutkimukset			
Högström ym., 2016			
3–12-vuotiaat lapset ja heidän vanhempansa. Ainoa poissulku-kriteeri on diagnosoitu autismin kirjon häiriö. Useamman intervention tutkimuksessa oli yhteensä N = 749 osallistujaa, joista Ihmeelliset vuodet -intervention osalta N = 122.	Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät toteutettu kuvauksen mukaisesti. <u>Vertailumenetelmä:</u> Tutkimuksessa mukana neljä menetelmää (Ihmeelliset vuodet -ryhmämenetelmä, Comet, Cope, Connect). Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmäläisiä verrattiin kolmen muun menetelmän saajiin.	<u>Päävastemuuttajat:</u> Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus: • Vanhemman yritys ymmärtää • (<i>The Attempted Understanding scale</i>) Vanhempien myönteiset kasvatukseen: • Vanhemman negatiiviset reaktiot (<i>The Angry Outbursts scale</i>, • <i>PPI:n Harsh Treatment subscale</i>) • Vanhemman palkitsemiskäytännöt (<i>PPI:n Rewarding the Child subscale</i>) • Vanhemman kokema • Kompetenssi (PSOC) Lasten käytösongelmat: • Lasten käytösongelmat (ECBI IS, ECBI PS) • ADHD-oireista tarkkaamattomuus, hyperaktiivisuus/impulsiivisuus ja uhmakkuushäiriö (SNAP-IV) <u>Toissijaiset vastemuuttajat:</u> • Vanhemman kokema stressi (<i>Caregiver Strain Questionnaire</i>) • Vanhemman masennusoireet (<i>20-item Center of Epidemiological Studies-Depression Scale</i>) Informantteina vanhemmat, ja jos perheestä osallistuivat molemmat vanhemmat niin äiti.	Ruotsi: Tukholman, Örebron, Göteborgin ja Lundin alueet. Mittausaika ei ole tiedossa. Osallistujat rekrytoitu alueilta ryhmämenetelmiä jo toteuttavien palveluiden (koulut, sosiaalitoimi, lasten ja nuorten psykiatrian palvelut) asiakkaina hakeutuvista. Rekrytointiaika ei ole tiedossa. <u>Toteutuspaikka:</u> Koulut, sosiaalitoimi, lasten ja nuorten psykiatrian palvelut Mittaukset: • Alkumittaus • Loppumittaus • 1 v:n seurantamittaus (ei käytössä tässä artikkelissa) • 2 v:n seurantamittaus

Taulukko jatkuu seuraavalle sivulle

Kohderyhmä (P)	Menetelmä (I + C)	Vastemuuttajat (O)	Aika ja paikka
Tutkimuskysymykseen perustuva PICO-lauseke			
2–12-vuotiaat	Kuvauksen mukainen Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät <u>Vertailumenetelmä:</u> Jokin toinen vaikuttavaksi todettu menetelmä tai tilanne, jossa menetelmää ei lainkaan tarjottaisi	• Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus • Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot • Lasten ongelma-käyttäytyminen	2020-luvun Suomi Hyvinvointialueiden lapsi- ja perhepalvelut, erikoissairaanhoido ja järjestöt
Satunnaistetut vertailukoetutkimukset			
Karjalainen ym., 2019 (Tutkimus rekisteröity ClinicalTrials.gov: NCT03239990)			
3–7-vuotiaat lapset, joilla on käytösongelmia (N = 102) ja heidän vanhempansa. Perheet ovat lastensuojelun asiakkaita tai tarvitsevat tukea vanhemmuuteen. • 50 lasta koeryhmässä • 52 lasta kontrolliryhmässä	Menetelmän mukaisesti kuvattu Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät, jonka lisäksi neljä kotitapaamista (IY Home Coaching ohjeistuksella). Poikkeaa myös siltä osin, että vain yksi kouluttaja oli sertifioitu, kun suosituksena on, että kaikki olisivat. <u>Vertailumenetelmä:</u> Tavanomainen hoito ja jonotuslista: Kontrolliryhmässä olevien käytössä olivat kaikki heidän normaalit palvelunsa lastensuojelussa tai sosiaalipalveluissa pois lukien Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät.	<u>Päävastemuuttajat:</u> Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus: • Vanhemman ja lapsen dysfunktionaalinen vuorovaikutus (PSI-SF-4) Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot: • Vanhemman kurinpitotyyli (PPI) Lasten käytösongelmat: • Lasten käytösongelmat (ECBI IS, ECBI PS, CBCL) <u>Toissijaiset vastemuuttajat:</u> • Vanhemman stressi-indeksi (PSI-SF-4) • Vanhemman psyykinen hyvinvointi (GHQ-12) Informanteina vanhemmat	Suomi 2015–2017. Osallistujat rekrytoitu seitsemältä tutkimukseen osallistuneelta alueelta asiakkailta olemassa olevien palveluiden kautta. Työntekijät rekrytoivat sisään-ottokriteerien ja soveltuvuuden perusteella. <u>Toteutuspaikka:</u> Paikalliset perheneuvotakeskukset, yhteistyössä lastensuojelun kanssa <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Loppumittaus (3 kk:n kuluessa)
Karjalainen ym., 2021 (Tutkimus rekisteröity , ClinicalTrials.gov: NCT02850510 ja NCT03239990)			
3–7-vuotiaat lapset, joilla on käytösongelmia, ja heidän vanhempansa. Perheet ovat lastensuojelun asiakkaita tai arvitsevat tukea vanhemmuuteen (N = 102 perhettä) • 50 perhettä koeryhmässä • 52 perhettä vertailu-ryhmässä	Menetelmän mukaisesti kuvattu Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät, jonka lisäksi neljä kotitapaamista (IY Home Coaching ohjeistuksella). Poikkeaa myös siltä osin, että vain yksi kouluttaja oli sertifioitu. <u>Vertailumenetelmä:</u> Tavanomainen hoito ja jonotuslista. Kontrolliryhmässä olevien käytössä olivat kaikki heidän normaalit palvelunsa lastensuojelussa tai sosiaalipalveluissa pois lukien Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät.	<u>Päävastemuuttajat:</u> Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus: - Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot: - Lasten käytösongelmat: • Lasten käytösongelmat (ECBI IS, ECBI PS, CBCL, SESBI-R IS, SESBI-R PS, C-TRF, TRF) Informanteina vanhemmat ja varhaiskasvatuksen ja koulun opettajat	Suomi, 2015–2017, seuranta-mittaus 2018. Osallistujat rekrytoitu seitsemältä tutkimukseen osallistuneelta alueelta asiakkailta olemassa olevien palveluiden kautta. Työntekijät rekrytoivat sisään-ottokriteerien ja soveltuvuuden perusteella. <u>Toteutuspaikka:</u> Paikalliset perheneuvotakeskukset, yhteistyössä lastensuojelun kanssa <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Loppumittaus (3 kk:n kuluessa) • Seurantamittaus (12 kk)

Taulukko jatkuu seuraavalle sivulle

Kohderyhmä (P)	Menetelmä (I + C)	Vastemuuttujat (O)	Aika ja paikka
Tutkimuskysymykseen perustuva PICO-lauseke			
2–12-vuotiaat	Kuvauksen mukainen Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät <u>Vertailumenetelmä:</u> Jokin toinen vaikuttavaksi todettu menetelmä tai tilanne, jossa menetelmää ei lainkaan tarjottaisi	• Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus • Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot • Lasten ongelma-käyttäytyminen	2020-luvun Suomi Hyvinvointialueiden lapsi- ja perhepalvelut, erikoissairaanhoido ja järjestöt
Satunnaistetut vertailukoetutkimukset			
Stattin ym., 2015			
3–12-vuotiaat lapset ja heidän vanhempansa. Ainoa poissulkukriteeri on diagnosoitu autismin kirjon häiriö. Useamman intervention tutkimuksessa oli yhteensä N = 908 osallistujaa, joista Ihmeelliset vuodet -intervention osalta N = 85. • 85 lasta koeryhmässä • 148 lasta kontrolliryhmässä	Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät toteutettu menetelmän kuvauksen mukaisesti. <u>Vertailumenetelmä:</u> Jonotuslista	<u>Päävastemuuttujat:</u> Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus: • Vanhemman yritys ymmärtää (<i>The Attempted Understanding scale</i>) Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot: • Vanhemman negatiiviset reaktiot (<i>The Angry Outbursts scale</i>, PPI:n <i>Harsh Treatment subscale</i>) • Vanhemman palkitsemiskäytännöt (PPI:n <i>Rewarding the Child subscale</i>) • Vanhemman kokemus kompetenssi (PSOC) Lasten käytösongelmat: • Lasten käytösongelmat (ECBI IS, ECBI PS) • ADHD-oireista tarkkaamattomuus, hyperaktiivisuus/impulsiivisuus ja uhmakuushäiriö (SNAP-IV) <u>Toissijaiset vastemuuttujat:</u> • Vanhemman kokemus stressi (<i>Caregiver Strain Questionnaire</i>) • Vanhemman masennusoireet (<i>20-item Center of Epidemiological Studies-Depression Scale</i>) Informantteina vanhemmat. Jos perheestä osallistuivat molemmat vanhemmat, informattina vain äiti.	Ruotsi: Tukholman, Örebron, Göteborgin ja Lundin alueet Mittausaika ei ole tiedossa. Osallistujat rekrytoitu alueilta ryhmämenetelmiä jo käyttävien palveluiden (koulut, sosiaalitoimi, lasten ja nuorten psykiatrian palvelut) asiakkaista. Rekrytointiaika ei ole tiedossa. <u>Toteutuspaikka:</u> Koulut, sosiaalitoimi, lasten ja nuorten psykiatrian palvelut <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Jälkimittaus
Kvasikokeelliset vertailuryhmättömät tutkimukset			
Axberg ym., 2007			
3–9-vuotiaat lapset, joilla on käytösongelmia (N = 113) ja heidän 157 vanhempaa	Menetelmää kuvattu riittävästi. Poikkeuksena menetelmän kuvaukseen: vetäjät kävivät vetäjäkoulutusta tutkimuksen aikana. Ei vertailuryhmää.	<u>Päävastemuuttujat:</u> Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus: - Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot: - Lasten käytösongelmat: • Lapsen oireet (CBCL, CPRS-10) <u>Toissijaiset vastemuuttujat:</u> • Vanhemman kokemus omasta psykososiaalisesta tilanteestaan (SCL-90, SoC-13 ja Ladder of Life) • Asiakastytyväisyys (<i>Incredible Years Parent Program Satisfaction Questionnaire BASIC Parent Program</i>) Informantteina molemmat vanhemmat	Osallistujat rekrytoitu kymmeneltä eri paikkakunnalta Ruotsissa. Ryhmänohjaajakoulutuksessa olevat rekrytoivat osallistujat asiakkaistaan lapsi- ja nuorisopsykiatrian sekä sosiaalihuollon palveluista. Tutkimus tehty, kun menetelmä tuotu Ruotsiin 2001. Tarkempia mittausajankohtia ja tapoja ei kuvata. <u>Toteutuspaikka:</u> Lapsi- ja nuorisopsykiatria, sosiaalihuolto (Ruotsi) <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Loppumittaus

Taulukko jatkuu seuraavalle sivulle

Kohderyhmä (P)	Menetelmä (I + C)	Vastemuuttajat (O)	Aika ja paikka
Tutkimuskysymykseen perustuva PICO-lauseke			
2–12-vuotiaat	Kuvauksen mukainen Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät <u>Vertailumenetelmä:</u> Jokin toinen vaikuttavaksi todettu menetelmä tai tilanne, jossa menetelmää ei lainkaan tarjottaisi	• Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus • Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot • Lasten ongelma-käyttäytyminen	2020-luvun Suomi Hyvinvointialueiden lapsi- ja perhepalvelut, erikoissairaanhoido ja järjestöt
Kvasikokeelliset vertailuryhmättömät tutkimukset			
Greve ym., 2023			
2–12-vuotiaat lapset, joilla käytösongelmia, sekä heidän vanhempansa (N = 842)	Menetelmän kuvauksen mukaiset esikoululaisten ja koululaisten vanhemmuusryhmät	<u>Päävastemuuttajat:</u> Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus: - Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot: - Lasten käytösongelmat: • Lapsen käytösongelmat • (ECBI IS, ECBI PS) Informantteina vanhemmat	Tanska 2012–2019 Osallistujat rekrytoitu 19 tanskalaisesta kunnasta alueiden sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakkaista. Mukana myös itseohjautuneita perheitä <u>Toteutuspaikka:</u> Sosiaali- ja terveyspalvelut <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Loppumittaus • Seurantamittaus (6 kk)
Trillingsgaard ym., 2014			
3–8-vuotiaat lapset (N = 36) ja heidän vanhempansa. Lapsilla diagnosoitu ADHD tai diagnosointiprosessi kesken.	Menetelmän kuvauksen mukaiset vanhemmuusryhmät ja lisäksi neljä tapaamista advanced-menetelmästä, joissa mukana vanhemmille työkaluja ADHD:n kanssa käytettäväksi. Kontekstiin sopeutus: kaksi tapaamista tarjottiin yksilökonsultaationa ja kaksi tapaamista iltatyöpajoina (toisessa mukana perheen verkostoa, toinen yhteistapaaminen muiden samanaikaisten vanhemmuusryhmien kanssa). Lapsille tarjottiin lastenhoito ryhmien ajalle, mikä poikkesi vertailututkimuksesta, jossa tarjottiin lapsille oma ryhmämenetelmä samanaikaisesti.	<u>Päävastemuuttajat:</u> Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus: - Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot: - • Vanhemman kasvatuskäytännöt (PPI) Lasten käytösongelmat: • Lapsen käytösongelmat (Conners 3AI, ECBI IS, ECBI PS, SDQ käytöksen alaskaala) <u>Toissijaiset vastemuuttajat:</u> • Lapsen sosiaalinen kompetenssi • Tunteiden hallinta (P-COMP) Informantteina vanhemmat	Osallistujat rekrytoitiin Tanskassa varhaisen tuen klinikalla, johon vanhemmat pystyivät itse hakeutuman lapsen ADHD-oireiden perusteella ilman diagnoosia. Vanhemmat itseohjautuivat tutkimukseen. Tarkempia mittausajankohtia ja -tapoja ei kuvata. <u>Toteutuspaikka:</u> Varhaisen tuen klinikka <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus (3 vko ennen) • Loppumittaus (max. 4 vko jälkeen) • Seurantamittaus (6 kk)

PICO-lausekkeen mukaiset kohdat: **P** (population), **I** (intervention), **C** (comparison) ja **O** (outcome) (Davies, 2011).

C-TRF: Caregiver-Teacher Report Form; **CBCL:** The Child Behaviour Checklist – Parent Report Form; **Conners 3AI:** Conners 3 ADHD at intake; **CPRS-10:** Conners' 10-item Parents Rating Scale; **ECBI IS:** Eyberg Child Behaviour Inventory, Intensity scale; **ECBI PS:** Eyberg Child Behaviour Inventory, Problem scale; **GHQ-12:** General Health Questionnaire, 12 kysymystä; **P-COMP:** Social Competence Scale; **PAM:** The Parenting Alliance Measure; **PPI:** Parenting Practices Scale; **PLOC-PPC:** The Parental Control of Child's Behavior subscale; **PSI-SF-4:** Parent Stress Index – Short Form; **PSOC:** Parent's Sense of Competence; **SCL-INDEX:** The Symptom Check List (SCL-90); **SDQ-P Emo:** The Strengths and Difficulties Questionnaire for parents, emotional problems subscale; **SDQ-T Emo:** The Strengths and Difficulties Questionnaire for teachers, emotional problems subscale; **SESBI-R IS:** Sutter-Eyberg Student Behavior Inventory-Revised, Intensity Scale; **SESBI-R PS:** Sutter-Eyberg Student Behavior Inventory-Revised, Problem Scale; **SNAP-IV:** Swanson, Nolan ja Pelham Rating Scale; **SoC-13:** Sense of Coherence scale short form; **TRF:** Teacher Report Form.

Taulukon tavoite on esittää se, mitä vaikuttavuusnäyttöä arvioitavaasta menetelmästä on vastauksena tutkimuskysymykseen, joka on myös muotoiltu taulukkoon PICO-lausekkeeksi. Taulukon tavoitteena on tehdä näkyväksi menetelmän ja vertailumenetelmän ero tutkimuksittain. Vertailuryhmällisten vaikuttavuustutkimusten tulokset on esitetty taulukossa 3. Tutkimusten luotettavuuden arviointi on esitetty taulukossa 4. Itse tutkimukset on tiivistetty liitteessä 2. Systemaattisten kirjallisuuskatsausten ja meta-analyyysien alkuperäisartikkelit on taulukoitu liitteessä 3.

Seuraavaksi kuvataan osa-alueiden yhteenvedot vaikuttavuustutkimuksista.

Mittaaminen

Mittaamisen luotettavuus vaihteli tyydyttävästä hyvään. Suuri osa tutkimuksissa käytetyistä mittareista oli tunnettuja, yleisesti käytettyjä validoituja mittareita. Mittareiden soveltuvuutta tutkimusmaan kontekstiin arvioitiin kuitenkin vain harvoin. Osassa tutkimuksia (Axberg ym., 2007; Karjalainen ym., 2019, 2021a; Trillingsgaard ym., 2014) mittaamisen yhdenmukaisuutta ei voinut arvioida mittausten toteutusten niukan raportoinnin vuoksi. Useissa tutkimuksissa päävastemuuttujien ja toissijaisten vastemuuttujien erottelu ei ollut selkeää, ja sokkouttamiskäytäntöjä raportoitiin melko harvoin. Tutkimusten informantteina toimivat pääosin lapsen vanhemmat tai toinen vanhemmista. Kahdeksan tutkimuksen joukosta vain kahdessa (Axberg & Broberg, 2012; Karjalainen ym., 2021a) informantteina oli lisäksi päivähoidon tai koulun edustajia. Kokonaisuudessaan mittaamisen luotettavuuden arvioitiin olevan melko hyvällä tasolla. Tähän vaikutti etenkin yleisesti tunnettujen, mitattaviin ilmiöihin soveltuvien, validoitujen mittareiden laaja käyttö arvioitavissa tutkimuksissa. On kuitenkin hyvä huomioida se yleisesti mittaamiseen liittyvä seikka, että välilliset mittarit (esim. käytösoireipisteet) eivät automaattisesti käännä merkitykselliseksi hyödyiksi, kuten toimintakyvyn tai elämänlaadun paranemiseksi.

Tilastanalyysit

Tilastanalyysien luotettavuus vaihteli tyydyttävästä erittäin hyvään. Tilastanalyysien kuvaukset olivat pääsääntöisesti kattavia ja menetelmät tutkimuksiin soveltuvia. Kahdeksasta tutkimuksesta kaksi (Greve ym., 2023; Trillingsgaard ym., 2014) hyödynsi vertailuanalyysia (benchmark analysis). Näiden tosielämän kontekstissa toteutettujen tutkimusten tilastanalyysit ja niiden raportointi erosivat muista tutkimuksista. Muissa kuudessa tutkimuksessa käytössä oli hoitoaieanalyysit ja lisäksi yleisimpinä varianssi- ja kovarianssianalyysit sekä lineaariset sekamallit. Keskeyttämisanalyysien teko oli yleistä ja keskeyttäneiden sekä puuttuvien arvojen vaikutuksia tuloksiin otettiin hyvin huomioon ja pohdittiin läpi tutkimusten. Monivertailuongelman huomioimisen raportointi puolestaan oli harvinaista. Koe- ja vertailuryhmien koot raportoitiin kattavasti. Voimalaskelmien teko vaikutti kattavalta, mutta niistä raportointi oli harvinaista, mikä hankaloitti tilastanalyysien luotettavuuden arviointia. Kolmessa tutkimuksessa (Axberg & Broberg, 2012; Karjalainen ym., 2019, 2021a) raportoitiin tutkimuksen voiman vähentyneen joko ryhmäkokojen pienuuden tai epätasaisuuden vuoksi. Tutkimuksissa käytettyjen mittareiden määrä vaihteli välillä 2–12, joten myös erilaisia analyysejä on täytynyt tehdä paljon. Esimerkiksi Stattinin ja kollegojen (2015) tutkimuksessa raportoitiin kuitenkin hyvin tiiviisti eri alaskaalat mukaan lukien

12 erillisen mittarin tulokset, sillä tutkimus käsitteli myös kolmea muuta interventiota. Tilastanalyysien eri osa-alueiden kuvaaminen oli muutoinkin melko niukkaa läpi aineiston.

Harhattomuus

Harhattomuus vaihteli tyydyttävästä hyvään. Kahdeksasta tutkimuksesta viisi (Axberg & Broberg, 2012; Högström ym., 2016; Karjalainen ym., 2019, 2021a; Stattin ym., 2015) oli toteutettu satunnaisesti vertailukokeena. Yksi tutkimus oli vertailuanalyysitutkimus (Greve ym., 2023), yksi yksihaarainen vaikuttavuustutkimus (Axberg ym., 2007) ja yhdessä tutkimuksessa yhdistyivät nämä molemmat tutkimusasetelmat (Trillingsgaard ym., 2014). Satunnaistetuissa vertailukokeissa lapsi tai lapsi-vanhempi-pari toimivat satunnais-tamisyksikkönä, ja satunnaistaminen oli tehty perustasomittauksen jälkeen kaikissa tutkimuksissa. Tutkimuksissa ei kerrottu, oliko satunnaistaja sokkoutettu, eikä osallistujien tai ryhmänohjaajien sokkouttaminen olisi käytännössä ollut mahdollista näissä tutkimusasetelmissa. Viiden satunnaistetun vertailukokeen artikkeleista kahdessa samaan tutkimukseen perustuvassa (Högström ym., 2016; Stattin ym., 2015) vertailuryhmissä olevat vanhemmat saattoivat saada toisen intervention. Kahdessa tutkimuksessa (Karjalainen ym., 2019, 2021a) vertailuryhmäläiset olivat jonotuslistalla vuoden ajan Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmiin ja saivat samaan aikaan normaaleja heille kuuluvia palveluita ollessaan lastensuojelun tai perheiden tukipalveluiden asiakkaina. Yhdessä tutkimuksessa (Axberg & Broberg, 2012) uhmakuushäiriön diagnoosin saaneet lapset olivat jonotuslistalla menetelmään vain sen ajan, että koeryhmä sai intervention, sillä eettisistä syistä tutkimukseen ei annettu lupaa yhden vuoden seurantar ryhmälle. Niissä tutkimuksissa, joissa koe- ja vertailuryhmien välillä löydettiin eroja, eroja pohdittiin yleisesti hyvin, ja ne huomioitiin tilastanalyysissä. Tutkimusasetelmat ovat olleet luonteeltaan tosielämään sijoittuvia, jolloin tiedonvaihtoa esimerkiksi eri ryhmässä olevien perheiden välillä ei ole voitu kontrolloida. Useimmissa tutkimuksissa perheet ovat myös voineet saada heille normaalisti kuuluvia muitakin palveluita ja esimerkiksi lääkitystä intervention kanssa samanaikaisesti.

Toistotarkkuus

Tutkimusten toistettavuus oli pääosin hyvällä tasolla. Kahdeksasta tutkimuksesta kolme (Karjalainen ym., 2019, 2021a; Trillingsgaard ym., 2014) sai erittäin hyvän tason, kun taas yksi tutkimus (Greve ym., 2023) jäi tyydyttävälle tasolle. Jokainen tutkimus raportoi strukturoitujen käsikirjojen käytön ja toteuttajien kouluttamisen, puolet tutkimuksista mainitsi myös ohjaajien taustakoulutuksen tai -ammatin ja sertifiointin. Laadunvarmistuksen raportointi vaihteli tutkimusten välillä. Kahdeksasta tutkimuksesta yhdessä (Trillingsgaard ym., 2014) yhdistyivät kaikki neljä laadunvarmistusmenetelmää: strukturoitu valvonta ja ohjaus, protokollatarkistuslistat, videoanalyysi ryhmätapaamisista sekä ulkoinen validointi ryhmäkertojen protokollista ja videoanalyysistä. Neljässä tutkimuksessa kuvattiin kolmea eri laadunvarmistusmenetelmää, kun taas kolmessa tutkimuksessa näitä raportoitiin kaksi. Vain yhdessä tutkimuksessa ei mainittu laadunvarmistuksen menetelmiä (Högström ym., 2016), mutta samasta aineistosta tehdyssä toisessa tutkimuksessa (Stattin ym., 2015) nämä oli kuvattu hyvin.

TAULUKKO 3.

Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät -menetelmän vaikuttavuustutkimusten tulokset
– ryhmien väliset efektikoot vertailuajankohtien välillä ja efektikokojen luottamusvälit.

Vastemuuttuja (Mittari tai tiedonkeruutapa)	Vertailuajankohdat	p-arvo	Ryhmien välinen efektikoko	Efektikoon 95 %:n luottamusväli
Axberg & Broberg, 2012				
Vanhempien myönteiset kasvatustekijät				
<i>d</i>				
Vanhemman kokemus kontrolli lapsen käyttäytymisestä (PLOC-PPC)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,156	0,56	Ei raportoitu.
Lasten ongelmakäyttäytyminen				
<i>d</i>				
Käytösongelmien koettu intensiivisyys äidin raportoimana (ECBI IS)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,001	1,17	0,57–1,80*
Käytösongelmien koettu ongelmallisuus äidin raportoimana (ECBI PS)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,003	1,26	0,59–1,99*
Käytösongelmien koettu intensiivisyys opettajan raportoimana (SESBI-R IS)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,387	0,18	Ei raportoitu.
Käytösongelmien koettu ongelmallisuus opettajan raportoimana (SESBI-R PS)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,066	0,27	Ei raportoitu.
Toissijaiset vastemuuttajat				
<i>d</i>				
Lapsen tunne-elämän oireet opettajan arvioimana (SDQ-T Emo)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,998	–0,15	Ei raportoitu.
Lapsen tunne-elämän oireet vanhemman arvioimana (SDQ-P Emo)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,993	0,004	Ei raportoitu.
Psykologiset ja tunneoireet äidin itseraportoimana (SCL-INDEX)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,790	0,09	Ei raportoitu.
Äidin kokemus vanhempien yhteistyöstä (PAM)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,035	0,36	–0,22–0,96*
Karjalainen ym., 2019				
Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus				
<i>d</i>				
Vanhemman ja lapsen dysfunktionaalinen vuorovaikutus (PSI-SF)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,562	0,12	Ei raportoitu.
Vanhemman myönteiset kasvatustekijät				
<i>d</i>				
Tarkoituksenmukainen kurinpito (PPI)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,030 (korjattu p-arvon raja 0,01 tavanomaisen 0,05:n sijaan)	–0,45	–0,17–(–0,98) *
Epätarkoituksenmukainen kurinpito (PPI)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,733	0,07	Ei raportoitu.
Ankara kurinpito (PPI)	Alkumittaus vs loppumittaus	< 0,001	0,83	0,24–1,12*
Epäjohdonmukainen kurinpito (PPI)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,027 (korjattu p-arvon raja 0,01 tavanomaisen 0,05:n sijaan)	0,45	Ei raportoitu.

Taulukko jatkuu seuraavalle sivulle

Vastemuuttaja (Mittari tai tiedonkeruutapa)	Vertailuajankohdat	p-arvo	Ryhmiä välinen efektikoko	Efektikoon 95 %:n luottamusväli
Karjalainen ym., 2019				
Vanhemman myönteiset kasvatustekijät				
			<i>d</i>	
Kehuminen (PPI)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,006	0,56	0,23–1,06*
Kannustaminen (PPI)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,006	0,57	0,32–1,17*
Lasten ongelmakäyttäytyminen				
			<i>d</i>	
Käytösongelmien intensiivisyys (ECBI IS)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,220	0,26	Ei raportoitu.
Käytösongelmien koettu ongelmallisuus (ECBI PS)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,001	0,76	0,24–1,07*
Ulospäinsuuntautuvat oireet (CBCL)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,091	0,35	Ei raportoitu.
Tarkkaavaisuusongelmat (CBCL)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,584	0,11	Ei raportoitu.
Aggressiivinen käytös (CBCL)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,101	0,34	Ei raportoitu.
Toissijaiset vastemuuttajat				
			<i>d</i>	
Vanhemman rasitus (PSI-SF)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,553	0,12	Ei raportoitu.
Hankala lapsi (PSI-SF)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,564	0,12	Ei raportoitu.
Vanhemmuuden stressi yhteensä (PSI-SF)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,503	0,14	Ei raportoitu.
Vanhemman psyykinen kuormittuneisuus (GHQ-12)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,858	0,04	Ei raportoitu.
Positiivisen mielenterveyden lyhyt mittari, vanhempi (SWEMBWBS)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,638	0,10	Ei raportoitu.
Karjalainen ym., 2021a				
Lasten ongelmakäyttäytyminen				
			<i>d</i>	
Käytösongelmien koettu ongelmallisuus (ECBI PS)	Alkumittaus vs loppumittaus	< 0,001	0,82	0,26–1,07*
	Alkumittaus vs 1 v:n seurantamittaus	0,755	0,11	Ei raportoitu.
Käytösongelmien koettu intensiivisyys (ECBI IS)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,204	0,26	Ei raportoitu.
	Alkumittaus vs 1 v:n seurantamittaus	0,466	–0,16	Ei raportoitu.
Tarkkaavaisuus (CBCL)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,557	0,11	Ei raportoitu.
	Alkumittaus vs 1 v:n seurantamittaus	0,838	–0,05	Ei raportoitu.
Aggressiivinen käytös (CBCL)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,089	0,34	Ei raportoitu.
	Alkumittaus vs 1 v:n seurantamittaus	0,777	–0,08	Ei raportoitu.

Taulukko jatkuu seuraavalle sivulle

Vastemuuttaja (Mittari tai tiedonkeruutapa)	Vertailuajankohdat	p-arvo	Ryhmiä välinen efektikoko	Efektikoon 95 %:n luottamusväli
Karjalainen ym., 2021a				
Vanhemman myönteiset kasvatustekijät				
Käytösongelmien koettu intensiivisyys opettajan raportoina (SESBI-R IS)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,380	-0,25	Ei raportoitu.
	Alkumittaus vs 1 v:n seurantamittaus	0,600	-0,25	Ei raportoitu.
Käytösongelmien koettu ongelmallisuus opettajan raportoina (SESBI-R PS)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,252	0,20	Ei raportoitu.
	Alkumittaus vs 1 v:n seurantamittaus	0,271	0,23	Ei raportoitu.
Tarkkaavaisuusongelmat opettajan raportoina (TRF ja C-TRF)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,605	-0,11	Ei raportoitu.
	Alkumittaus vs 1 v:n seurantamittaus	0,585	0,09	Ei raportoitu.
Aggressiivinen käytös opettajan raportoina (TRF ja C-TRF)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,283	-0,22	Ei raportoitu.
	Alkumittaus vs 1 v:n seurantamittaus	0,970	-0,02	Ei raportoitu.
Stattin, 2015				
Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus				
Vanhemman positiiviset reaktiot: Pyrkimys ymmärrykseen (The Attempted Understanding scale)	Alkumittaus vs loppumittaus	Ei tilastollisesti merkitsevä. Ei raportoitu	0,09	0,05–0,13
Vanhempien myönteiset kasvatustekijät				
Vanhemmuuskyvyt (PSOC)	Alkumittaus vs loppumittaus	< 0,01	0,32	0,24–0,40
Vanhemman negatiiviset reaktiot: Vihaiset tunteenpurkaukset (The Angry Outbursts scale)	Alkumittaus vs loppumittaus	Ei tilastollisesti merkitsevä. Ei raportoitu	0,12	0,06–0,18
Vanhemman negatiiviset reaktiot: Ankara kohtelu (PPI: The Harsh Treatment subscale)	Alkumittaus vs loppumittaus	Ei tilastollisesti merkitsevä. Ei raportoitu	0,28	0,21–0,35
Vanhemman positiiviset reaktiot: Palkitseminen (PPI: Rewarding the Child subscale)	Alkumittaus vs loppumittaus	< 0,01	0,30	0,15–0,46
Lasten ongelmakäyttäytyminen				
Käytösongelmien koettu intensiivisyys (ECBI IS)	Alkumittaus vs loppumittaus	< 0,001	0,42	0,32–0,52
Käytösongelmien koettu ongelmallisuus (ECBI PS)	Alkumittaus vs loppumittaus	< 0,001	0,27	0,23–0,29
Tarkkaamattomuus (SNAP-IV)	Alkumittaus vs loppumittaus	< 0,01	0,18	0,09–0,26
Hyperaktiivisuus (SNAP-IV)	Alkumittaus vs loppumittaus	< 0,01	0,22	0,14–0,30

Taulukko jatkuu seuraavalle sivulle

Vastemuuttuja (Mittari tai tiedonkeruutapa)	Vertailuajankohdat	p-arvo	Ryhmiä välinen efektikoko	Efektikoon 95 %:n luottamusväli
Stattin, 2015				
Toisijaiset vastemuuttujat			<i>d</i>	
Vanhemman kokema stressi (Caregiver Strain Questionnaire)	Alkumittaus vs loppumittaus	< 0,001	0,23	0,15–0,31
Vanhemman masennusoireet (20-item Centre of Epidemiological Studies-Depression Scale)	Alkumittaus vs loppumittaus	Ei tilastollisesti merkittävä. Ei raportoitu.	0,20	0,13–0,28

*Ei raportoitu. Laskettu artikkelin pohjalta.

C-TRF: Caregiver-Teacher Report Form (Achenbach & Rescorla, 2000); **CBCL:** The Child Behaviour Checklist – Parent Report Form (Achenbach & Rescorla, 2000); **ECBI IS:** Eyberg Child Behaviour Inventory, Intensity scale (Eyberg & Pincus, 1999); **ECBI PS:** Eyberg Child Behaviour Inventory, Problem scale (Eyberg & Pincus, 1999); **GHQ-12:** General Health Questionnaire, 12 kysymystä (Goldberg ym., 1997); **PAM:** The Parenting Alliance Measure (Abidin & Konold, 1999); **PLOC:** The Parental Locus of Control (Campis ym., 1986); **PLOC-PPC:** The Parental Control of Child's Behavior subscale (Campis ym., 1986); **PPI:** Parenting Practices Scale (Webster-Stratton ym., 2004); **PSI-SF:** Parent Stress Index – Short Form (Abidin, 2012); **PSOC:** Parents' Sense of Competence measure (Johnston & Mash, 1989); **SESBI-R IS:** Sutter-Eyberg Student Behavior Inventory-Revised, Intensity Scale (Eyberg & Pincus, 1999); **SESBI-R PS:** Sutter-Eyberg Student Behavior Inventory-Revised, Problem Scale (Eyberg & Pincus, 1999); **SNAP-IV:** Swanson, Nolan ja Pelham Rating Scale (Swanson ym., 1992); **SDQ:** The Strengths and Difficulties Questionnaire (Goodman, 1999); **SDQ-Emo:** The Strengths and Difficulties Questionnaire, Emotional problems subscale (Goodman, 1999); **SDQ-P:** The Strengths and Difficulties Questionnaire for parents (Goodman, 1999); **SDQ-T:** The Strengths and Difficulties Questionnaire for teachers (Goodman, 1999); **SCL-INDEX:** The Symptom Check List (SCL-90) (Derogatis ym., 1973); **SWEMBWB:** Warwick Edinburg Mental Wellbeing Scale, Short Form (Stewart-Brown ym., 2009); **TRF:** Teacher Report Form (Achenbach & Rescorla, 2000).

Yleistettävyyys

Tutkimusten yleistettävyyttä oli hyvällä tasolla vaihdellen tyydyttävästä hyvään. Yksi arviointitutkimus (Axberg ym., 2007) jäi tyydyttävän ja hyvän tason välille 2,5 pisteellä, muiden tutkimusten asetuessa akselille hyvä – erittäin hyvä. Tutkimusotokset edustivat laajasti menetelmän kohderyhmiä. Tutkimuksiin osallistuneiden perheiden lasten ikäjakauksena oli 2–12 vuotta. Perheet rekrytoitiin mukaan ohjelmiin palveluista, joiden asiakkaita he jo olivat tai joihin he olivat hakeutuneita, kuten kouluista, terveydenhuollosta ja sosiaalihuollosta. Tutkimukset toteutettiin erilaisissa palveluympäristöissä: psykiatrisilla poliklinikoilla, lastensuojelussa ja perheneuvoloissa. Suurimassa osassa tutkimuksia tietoa kerättiin vain vanhemmilta – ainoastaan Axberg ja Broberg (2012) sekä Karjalainen kollegoineen (2021a) käyttivät muita informantteja vanhempien lisäksi. Sisäänottokriteerien vaihtelu oli suurta, mutta kaikissa tutkimuksissa yhteisinä kriteereinä olivat lasten ikä ja koetut käytösongelmat. Axberg ja Broberg (2012) käyttivät tiukimpia kriteerejä, jotka edellyttivät, että 4–8-vuotiailla lapsilla oli uhmakuushäiriön diagnoosi, kun taas esimerkiksi Stattinin ja kollegojen (2015), Högstromin ja kollegojen (2016) sekä Greven ja kollegojen (2023) sisäänottokriteerit kattoivat laajemmin väestöä. Lisäksi noin puolet tutkimuksista mainitsi sisäänottokriteerinä vanhempien motivaation osallistua menetelmään. Yleiset poissulkukriteerit olivat autismin kirjon häiriöt, vakavat hoitamattomat mielenterveys- tai päihdeongelmat sekä riittämätön kielitaito. Karjalaisen ja kollegojen (2019, 2021a) tutkimuksissa poissulkukriteereinä olivat myös akuutit lastensuojelutilanteet. Kahdeksasta tutki-

muksesta vain kolmessa toteutettiin pidemmät kuuden kuukauden tai vuoden seurantatutkimukset. Pisin seuranta oli Högstromin ja kollegojen (2016) kahden vuoden tutkimuksessa. Viidessä tutkimuksessa merkittävänä rajoituksena oli pitkäaikaisten vaikutusten arvioinnin puute.

Vaikuttavuuden arvio keskeisissä kansainvälisissä menetelmätietokannoissa

Ilmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmä on arvioitu vuonna 2024 norjalaisessa Ungsinn-tietokannassa, jossa se sai parhaan mahdollisen arvion 5/5 (vahva näyttö). Ruotsalainen *Statens beredning för medicinsk och social utvärdering* (SBU) on arvioinut menetelmän tasoksi 3/4 vuonna 2021. Isobritannialaisessa *The Foundations Guidebookissa* vanhemmuusryhmä asettuu tasolle 3+, ja se on arvioitu vuosina 2017 ja 2023. Yhdysvaltalainen *California Evidence-Based Clearinghouse for Child Welfare* (CEBC), jonka arvio on vuodelta 2024, asettaa menetelmän lupaavan näytön tasolle 3. Myös yhdysvaltalaisessa *Blueprints for Healthy Youth Development* -arviossa Ilmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmä luokitellaan lupaavaksi menetelmäksi. Arvion vuotta ei ilmoiteta.

Käyttöönoton tuen arvio

Menetelmän käyttöönoton tuki toteutuu kaikissa osa-alueissa. Koulutuksen kolme osa-aluetta, pätevyysvaatimukset, kouluttaminen ja pätevytymisen, sekä tuki, ohjaus ja dokumentaatio toteutuvat menetelmässä hyvin. Kohderyhmän rekrytoiminen on ainoa osa-alue, jonka toteutumisesta voisi vielä parantaa. Kohderyhmä ja sen

sisäänottokriteerit on kuvattu väljästi ja poissulkukriteerit puuttuvat. Lisäksi kotipesä ei tarjoa systemaattista mallia tai tukea rekrytoinnille, mutta tarjoaa monenlaista tukea toteuttavalle taholle.

Tulosten yhteenveto

Tutkimuskysymyksen mukaan vaikuttavuustutkimuksissa käytetyt vastemuuttajat luokiteltiin kolmeen luokkaan:

- 1) vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus
- 2) vanhempien myönteiset kasvatuskeinot
- 3) lasten ongelmakäyttäytyminen.

Vaikuttavuustutkimuksien koe- ja vertailuryhmien väliset tilastollisesti merkitsevät tulokset verrattuna ennen ja jälkeen vanhemmuusryhmien on koottu näiden kolmen luokan alle esitettyä alla. Kaikki tilastollisesti merkitsevät tulokset perustuvat vanhempien vastauksiin. Vaikuttavuusnäyttö lasten ongelmakäyttäytymisen vähentämisestä on erityisen runsasta ($d = [0,18-1,26]$; $NNT^1 = 1,59-9,80$). Lisäksi näyttöä oli vanhempien myönteisten kasvatuskeinojen vahvistumisesta ($d = [0,30-0,83]$; $NNT = 2,26-5,56$). Tähän systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen mukaan otettujen suomalaisten ja pohjoismaisten vaikuttavuustutkimusten mukaan vanhempien ja lasten välisen vuorovaikutuksen vahvistumisesta näyttöä ei ole – eikä myöskään systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tai kahden meta-analyysin mukaan. Vahvan vaikuttavuusnäytön lisäksi menetelmä on kuvattu hyvin, ja kotipesän tarjoama käyttöönoton tuki toteutuu hyvin.

Vanhempien myönteiset kasvatuskeinot:

- Vanhemman positiiviset reaktiot: palkitseminen ($p < 0,01$; $d = 0,30$; 95 % lv $0,15-0,46$) (Stattin ym., 2015)
- Vanhemmuuskyvyt ($p < 0,01$; $d = 0,32$; 95 % lv $0,24-0,40$) (Stattin ym., 2015)
- Ankaruuden kurinpito ($p < 0,001$; $d = 0,83$; 95 % lv $0,24-1,12$) (Karjalainen ym., 2019)
- Kehuminen ($p = 0,006$; $d = 0,56$; 95 % lv $0,23-1,06$) (Karjalainen ym., 2019)
- Kannustaminen ($p = 0,006$; $d = 0,57$; 95 % lv $0,32-1,17$) (Karjalainen ym., 2019)
- Vanhempien käyttämä fyysinen kuritus ($p < 0,01$; $\beta = -0,19$; 95 % lv $-0,32-(-0,05)$) (Leijten ym., 2018)
- Uhkailu ($p < 0,01$; $\beta = -0,20$; 95 % lv $-0,34-(-0,07)$) (Leijten ym., 2018)
- Huutaminen ($p < 0,01$; $\beta = -0,22$; 95 % lv $-0,35-(-0,08)$) (Leijten ym., 2018)
- Lasten kehuaminen ($p < 0,001$; $\beta = 0,28$; 95 % lv $0,12-0,44$) (Leijten ym., 2018)

Lasten ongelmakäyttäytyminen:

- Käytösongelmien koettu intensiivisyys äidin raportoimana ($p = 0,001$; $d = 1,17$; 95 % lv $0,57-1,80$) (Axberg & Broberg, 2012)
- Käytösongelmien koettu intensiivisyys vanhempien raportoimana ($p < 0,001$; $d = 0,42$; 95 % lv $0,32-0,52$) (Stattin ym., 2015)

- Käytösongelmien koettu ongelmallisuus
 - o ($p = 0,003$; $d = 1,26$; 95 % lv $0,59-1,99$) (Axberg & Broberg, 2012)
 - o ($p < 0,001$; $d = 0,27$; 95 % lv $0,23-0,29$) (Stattin ym., 2015)
 - o ($p < 0,001$; $d = 0,76$; 95 % lv $0,24-1,07$) (Karjalainen ym., 2019)
 - o ($p < 0,001$; $d = 0,82$; 95 % lv $0,26-1,07$) (Karjalainen ym., 2021a)
- Tarkkaamattomuus ($p < 0,01$; $d = 0,18$; 95 % lv $0,09-0,26$) (Stattin ym., 2015)
- Hyperaktiivisuus ($p < 0,010$; $d = 0,22$; 95 % lv $0,14-0,30$) (Stattin ym., 2015)
- Uhmakkuushäiriö ($p < 0,01$; $d = 0,25$; 95 % lv $0,17-0,32$) (Stattin ym., 2015)
- Häiritsevä käyttäytyminen kaikki informantit huomioiden ($p < 0,001$; $d = 0,27$; 95 % lv $0,21-0,34$) (Menting ym., 2013)
- Käytösongelmat ($p < 0,001$; $\beta = -0,34$; 95 % lv $-0,45-(-0,23)$) (Leijten ym., 2018)
- ADHD-oireet ($p < 0,001$; $\beta = -0,19$; 95 % lv $-0,32-(-0,05)$) (Leijten ym., 2018)

POHDINTA

Vaikuttavuusarvio

Tässä systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa arvioitiin Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien vaikuttavuutta. Tutkimuskysymykseen *Onko Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmillä näyttöön perustuvaa ja Suomeen sovellettavaa vaikuttavuutta vanhempien ja 3–12-vuotiaiden lasten välisen vuorovaikutuksen ja vanhempien myönteisten kasvatuskeinojen vahvistumiseen sekä lasten ongelmakäyttäytymisen vähenemiseen?* pyrittiin vastaamaan hakemalla tutkimuskirjallisuutta systemaattisesti sekä arvioimalla kirjallisuutta, menetelmäkuvausta ja käyttöönoton tukea Itävaltan psykososiaalisten interventtioiden arviointiin kehittämien vaikuttavuusarviotason avulla (ks. Liite 2.) Kirjallisuushaussa löytyneistä tutkimuksista mukaan arvioon otettiin kahdeksan pohjoismaista vaikuttavuustutkimusta (Axberg ym., 2007; Axberg & Broberg, 2012; Greve ym., 2023; Högström ym., 2016; Stattin ym., 2015; Trillingsgaard ym., 2014), joista kaksi oli suomalaisia (Karjalainen ym., 2019, 2021a), yksi systemaattinen katsaus (Murray ym., 2018) ja kaksi meta-analyysia (Leijten ym., 2018; Menting ym., 2013).

Tutkimusten tulokset viittaavat siihen, että vanhemmuusryhmät vähentävät tilastollisesti merkitsevästi lapsen ongelmakäyttäytymistä vanhempien raportoimana. Efektikoko vaihteli pienestä keskisuureen ja suureen. Katsauksen tutkimuksissa on vaikuttavuusnäyttöä seuraavista konteksteista:

- 1) 4–8-vuotiaiden uhmakkuushäiriödiagnoosin saaneiden lasten osalta lapsi- ja nuorisopsykiatrian palveluissa toteutetusta menetelmästä (Axberg & Broberg, 2012)
- 2) 3–12-vuotiaiden lasten osalta koulun, sosiaalitoimen sekä lapsi- ja nuorisopsykiatrian kontekstista (Stattin ym., 2015)
- 3) 3–7-vuotiaiden käytösongelmaisten lasten osalta lastensuojelun ja perheiden sosiaalipalveluiden kontekstista (Karjalainen ym., 2019, 2021a).

¹ NNT-luku (*Number-Needed-to-Treat*) kertoo, kuinka monen tutkittavan täytyy saada menetelmää, jotta yksi tutkittava hyötyy siitä (Laupacis ym., 1988). NNT-luvun kautta tutkimustulosten käytännön merkitsevyys on helpompi selittää tutkittaville ja klinikoille kuin esimerkiksi Cohenin d :n (Cuijpers, 2016, s. 73). NNT-luvut on laskettu tätä systemaattista kirjallisuuskatsausta varten Cuijpersin kirjassa (2016, s. 74) esitetyn taulukon mukaan Cohenin d -efektikokojen pohjalta. Kaavat perustuvat Kraemerin ja Kupferin artikkeliin (2006).

Huomioitavaa on myös, että mitä vaikeampia lapsen käytösongelmat olivat, sitä suurempi vaikutus menetelmällä oli (Menting ym., 2013). Stattin ja kollegojen (2015) sekä Karjalaisen ja kollegojen (2019) tutkimuksissa myös vanhempien myönteisten kasvatuskeinojen vahvistumisesta ja kielteisten vähenemisestä intervention myötä on näyttöä. Efektikoot vaihtelivat pienestä suureen (Stattin ym., 2015; Karjalainen ym., 2019). Myönteisten vaikutusten lisäksi on huomattava, että tutkimuskysymyksen kolmannen osa-alueen eli vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen mittarit olivat arvioituissa tutkimuksissa harvinaisia, eikä näissä havaittu tilastollisesti merkittävää muutosta. Vaikuttavuusnäyttö koskee siis vain lasten ongelmakäyttäytymisen vähenemistä ja vanhempien myönteisten kasvatuskeinojen vahvistumista sekä kielteisten kasvatuskeinojen vähenemistä edellä mainituissa konteksteissa.

Satunnaistettujen vertailukoetutkimusten perusteella vanhemmuusryhmät vähensivät lapsen ongelmakäyttäytymistä tutkimuskonteksteissa, kun verrattiin ennen menetelmää ja sen jälkeen tehtyjä mittauksia koe- ja kontrolliryhmän välillä. Tutkimusten tulokset tämän positiivisen vaikutuksen säilymisestä pidemmällä aikavälillä ovat osittain ristiriitaisia. Toisaalta muutosten havaittiin pysyvän yllä yhden vuoden seurantajaksolla ja yleistyvän jossain määrin myös koulukontekstiin uhmakkuushäiriödiagnosin saaneilla lapsilla (Axberg & Broberg, 2012). Lasten käytösongelmien ja kasvatusmenetelmien osalta positiivisten muutosten pysymisestä yllä on näyttöä myös kahden vuoden seurannan ajalta universaalina tarjotuista vanhemmuusryhmistä (Högström ym., 2016). Toisaalta taas suomalaistutkimuksessa ei havaittu koe- ja kontrolliryhmien välisen muutoksen pysyvän yllä tai yleistyvän koulu- ja päiväkotikontekstiin vuoden seuranta-ajalla sosiaalihuollon palveluiden asiakasperheissä, joissa oli 3–7-vuotiaita käytösongel-

maisista lapsia (Karjalainen ym., 2021a). Muissa tutkimusasetelmissä havaittiin positiivisten muutosten lasten ongelmakäyttäytymisessä ja kasvatusmenetelmissä pysyneen yllä kuuden kuukauden ajalla (Trillingsgaard ym., 2014). Tutkimusten laatu vaihteli tyydyttävän ja erittäin hyvän välillä. Vaikuttavuusnäyttöön liittyy edellä kuvattua rajallisuutta ikäryhmien ja kontekstien sekä positiivisten vaikutusten yleistymisen suhteen. Varauksista huolimatta tätä vaikuttavuusnäyttöä tukee Kasvun tuen arvioinnissa hyvä menetelmäkuvaus ja suomalaisen kotipesän tarjoama hyvä käyttöönoton tuki. Vaikuttavuusarvio asettuu näin ollen tasolle viisi. Lisätietoja vaikuttavuusarvion tasojen perusteista liitteessä 3.

Vaikuttavuustutkimuksissa käytetty menetelmä vastaa pääosin Suomessa käytössä olevaa menetelmää, ja kaksi tutkimuksesta oli myös tehty Suomessa. Suomessa käytettävän menetelmän kohde-ryhmänä on 3–12-vuotiaat lapset vanhempineen, ja arvioinnissa mukana olleiden tutkimusten ikäryhmät asettuivat pääosin tälle välille. Poikkeuksia olivat Greven ja kollegojen vuonna 2023 julkaistu tutkimus, jossa oli mukana myös kaksivuotiaiden vanhempia, sekä Lejten ja kollegojen vuonna 2018 julkaistu meta-analyysi, jonka kohde-ryhmä alkoi yksivuotiaista. Vaikuttavuustutkimukset toteutettiin vuosina 2007–2019 Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Menetelmää käytettiin erilaisissa käytännön ympäristöissä, kuten psykiatrisilla poliklinikoilla, lastensuojelussa ja perheneuvoloissa. Kahdessa vertailuarviointitutkimuksessa oli pohjoismaisen aineiston lisäksi mukana tutkimuksia muista korkean tulotason maista. Kaikkien arvioitujen tutkimusten sisäänottokriteereinä olivat lasten iän lisäksi vanhempien raportoimat käytösongelmat. Tutkimusten tarkemmat sisäänotto- ja poissulkukriteerit vaihtelivat, ja ne saattoivat sisältää esimerkiksi diagnosoidun uhmakkuushäiriön tai vanhempien kokeman tarpeen käytösongelmien varhaisen vaiheen

TAULUKKO 4.

Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät -menetelmän vaikuttavuustutkimusten luotettavuus.

Tutkimus	Vaikuttavuustutkimuksen luotettavuuden osa-alue					
	Mittaaminen	Tilasto-analyysit	Harhattomuus	Toistotarkkuus	Yleistettävyyys	Keskiarvo
Satunnaistetut vertailukoetutkimukset						
Axberg & Broberg, 2012	3 p.	2 p.	2 p.	3,5 p.	3 p.	2,7 p.
Högström ym., 2016	2,5 p.	3,5 p.	3 p.	3 p.	3,5 p.	3,1 p.
Karjalainen ym., 2019	3 p.	3,5 p.	3,5 p.	4 p.	3 p.	3,4 p.
Karjalainen ym., 2021a	3,5 p.	3,5 p.	3,5 p.	4 p.	3 p.	3,5 p.
Stattin ym., 2015	3 p.	4 p.	3,5 p.	3,5 p.	3 p.	3,4 p.
Kvasikokeelliset vertailuryhmättömät tutkimukset						
Axberg, Hanson & Broberg, 2007	2,5 p.	2 p.	2 p.	2,5 p.	2,5 p.	2,3 p.
Greve, Fentz & Trillingsgaard, 2023	2,5 p.	3 p.	2 p.	2 p.	3,5 p.	2,4 p.
Trillingsgaard ym., 2014	2,5 p.	2 p.	2 p.	4 p.	3 p.	2,6 p.

p. = pistettä. 0 p. = ei raportoitu tai tutkittu, 1 p. = heikko, 2 p. = tyydyttävä, 3 p. = hyvä, 4 p. = erittäin hyvä. Jos osa-aluetta ei ole raportoitu tai tutkittu, annetaan nolla pistettä.

tuelle. Myös tutkimusten vertailuryhmissä oli vaihtelua. Viidestä satunnaistetusta vertailukoetutkimuksesta neljässä oli odotuslista-kontrolliryhmä, joka sai jonotusaikana tavanomaista palvelua, kun taas yhdessä vertailtiin Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmiä kolmeen muuhun vanhemmuuden ryhmämenetelmään. Kolme tutkimusta oli kvasikokeellisia tutkimuksia, joista yhdessä tuloksia verrattiin ITT-menetelmällä poisjääneiden tuloksiin ja normipopulaatioon. Kaksi tutkimusta toteutettiin vertailuanalyysitutkimuksina.

Suomessa menetelmää tarjotaan sekä hoidollisena että ennaltaehkäisevänä interventiona tilanteissa, joissa lapsella on haastavaa käytöstä, mutta diagnoosia ei tarvita. Menetelmää voidaan Suomessa tarjota vastaavissa toteutuspaikoissa, joissa sitä oli toteutettu kahdeksassa vaikuttavuustutkimuksessa, eli näiltä osin tulokset ovat relevantteja kotimaahan soveltamisen kannalta. Erilaisissa ympäristöissä erilaisille ryhmille toteutetut tutkimusten interventiot eivät kuitenkaan ole sellaisenaan suoraan vertailukelpoisia koko siihen populaatioon, jolle menetelmää Suomessa tarjotaan sen laajuuden vuoksi. Tutkimukset osoittavat kuitenkin, että niin uhmakuushäiriödiagnoosin saaneiden pienten lasten, sosiaalihuollon perhepalveluiden asiakkaana olevien lasten kuin universaalien palveluiden kuten esimerkiksi koulun piirissä olevien lasten vanhemmille tarjotut interventiot ovat tuottaneet positiivisia muutoksia niin lasten ongelmakäyttäytymisessä kuin vanhempien myönteisissä kasvatusmenetelmissä. Tässä katsauksessa arvioiduissa tutkimuksissa varauksia liittyy kuitenkin seuraaviin seikkoihin:

- 1) useissa tutkimuksissa on ollut kielitaitovaatimus, joka voi vaikuttaa siihen, etteivät tulokset kuvaa samanlaista populaatiota, joka tukea koeasetelman ulkopuolella tarvitsisi tai saisi
- 2) vain osassa artikkeleita on kuvattu tai otettu huomioon lasten mahdollinen lääkitys käytöshäiriöoireiluun, ja siksi tekijää ei ole tässä arvioinnissa voitu huomioida sen merkittävyyden ansaitsemalla tavalla.

Lisäksi on huomattava, että tulokset perustuvat yleisesti vanhempien täyttämiin kyselyihin ja muiden informanttien käyttö on ollut vähäistä (Axberg & Broberg, 2012; Karjalainen ym., 2021a). Soveltuvuuden osalta tulee huomioida myös se, että menetelmä soveltuu siihen osallistumiseen motivoituneille vanhemmille. Tämä sisäännottokriteeri oli yleinen tutkimuksissa ja sisältyy myös kotipesän kuvaukseen suomalaisesta toteutuksesta.

Menetelmä yltää tasolle viisi, koska menetelmästä on vahvaa vaikuttavuustutkimusta ja menetelmällä on käyttöönoton tukea tarjoava kotipesä. Kyseessä on vahvan näytön menetelmä, jonka vaikuttavuudesta on näyttöä 3–12-vuotiailla lapsilla hoidollisessa ja ennaltaehkäisevässä kontekstissa, 3–7-vuotiailla käytösongelmaisilla lapsilla sosiaalihuollon palveluissa ja 4–8-vuotiailla uhmakkuushäiriödiagnoosin saaneilla lapsilla lapsi- ja nuorispsykiatrian palveluissa. Näyttöä ei ole yli kahdeksanvuotiaiden uhmakkuushäiriödiagnoosin saaneiden lasten tai autismin kirjon diagnoosin saaneiden lasten osalta. Katsauksen perusteella näyttö koskee vanhempien kasvatuskeinojen kehitystä ja lasten ongelmakäyttäytymisen vähenemistä, kun taas vanhempien ja lasten välisen vuorovaikutuksen kohenemisesta ei ole arvioitujen tutkimusten perusteella näyttöä. Menetelmäkuvaus on pääosin esimerkillinen samoin kuin käyttöönoton tukikin. Menetelmäkuvaus osalta parannettavaa löytyisi vielä menetelmän joustavuuden kuvaukses-

ta. Käyttöönoton tuen osalta kohderyhmän rekrytointiprosessin systemaattisempi toteutus olisi suositeltavaa.

Vahvuudet ja rajoitukset

Katsauksessa mukana olleiden tutkimusten vahvuutena oli niiden määrä sekä kohtuullisesta vahvaan vaihteleva näyttö lasten ongelmakäyttäytymisen vähentymisestä ja myönteisten kasvatuskeinojen vahvistumisesta. Tutkimusten painotus pohjoismaiseen tutkimukseen viittaa hyvään sovellettavuuteen suomalaisessa toimintaympäristössä. Tutkimusten monipuoliset arkielämän toteutusympäristöt sekä heterogeeninen kohderyhmä puolestaan viittaavat menetelmän hyvään sovellettavuuteen niin ennaltaehkäiseviin kuin hoitaviin palveluihin sekä menetelmän muokattavuuteen eri kohderyhmille ja tilanteisiin. Vaikka katsaukseen sisältyneiden tutkimusten kohderyhmien, toimintaympäristöjen ja toteutusten moninaisuus oli tutkimuksellinen rikkaus, se haastoi menetelmän vaikuttavuuden arviointia. Yhdelle kohderyhmälle rajattuun kontekstiin toteutetun intervention tulosten yleistettävyyteen menetelmän kaikille kohderyhmille tuleekin siten suhtautua varauksella.

Vahvuutena näyttäytyy myös menetelmäuskollisuus, jota katsauksen tutkimuksissa noudatettiin pääosin hyvin. Suomessa kotipesän tarjoama käyttöönoton tuki sekä menetelmäkokonaisuuden kuvaus ovat myös pääsääntöisesti hyvällä tasolla. Toisaalta yhdesäkään katsauksen tutkimuksessa ei mitattu menetelmäuskollisuutta systemaattisesti, vaan sen varmistus jäi kuvailun tasolle. Tämä on hyvä ottaa huomioon tulosten tulkinnessa, koska menetelmän toimeenpanon fideliteetti on yksi tutkimustuloksiin vaikuttava tekijä (Karjalainen, 2019).

Tämän katsauksen vaikuttavuustutkimuksissa havaitut myönteiset muutokset lasten käytöshäiriöoireilussa ja myönteisessä vanhemmuudessa näkyivät heti menetelmän päättymisen jälkeen ja säilyivät jopa kahden vuoden ajan, mikä viitattaa menetelmän olevan vaikuttava myös pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna. Toisaalta yhdessä tutkimuksessa (Karjalainen ym., 2021b) koe- ja vertailuryhmän tulosten ero ei säilynyt pidemmän aikavälin tarkastelussa lastensuojelun ja perheiden sosiaalipalveluiden kontekstissa. Toisessa kotimaisessa, tiedoksi annettavassa tutkimuksessa (Rissanen ym., 2024) interventio ei ollut lastensuojelun ja perheosiaalityön kontekstissa kustannus- tai tehokkuusvaikutuksiltaan parempi kuin tavanomaiset lapsi- ja perhepalvelut. Myönteisten vaikutusten säilymiseen ja niiden ylläpitoon voivat vaikuttaa muun muassa vanhempien resurssit ylläpitää opittuja taitoja ja keinoja myös intervention jälkeen ilman ulkopuolista tukea ja ohjausta (Karjalainen ym., 2021b). Pyrittäessä vanhemmuusryhmien vaikutavuuteen tosielämän konteksteissa tuleekin kiinnittää huomiota kunkin kohderyhmän ja palvelun (sekä sen ympäristön) tekijöihin. Verrattuna muihin konteksteihin esimerkiksi lapsi- ja perhepalveluissa muistakin syistä kuin lapsen ongelmakäyttämisen takia asiakkaana olevat vanhemmat voivat tarvita lisätukea vanhemmuusryhmässä opittavien taitojen siirtymiseen käytäntöön.

Katsauksessa arvioitujen tutkimusten perusteella ei löytynyt vaikuttavuusnäyttöä lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen parantumisesta. Vuorovaikutusta mitattiin vain kolmessa kahdeksasta tutkimuksesta, eikä artikkeleissa käsitelty syitä vuorovaikutusmittareiden puuttumiseen. Ihmeelliset vuodet -menetelmän sisällöllisiin peruselementteihin kuuluu vanhemman vuorovaiku-

TAULUKKO 5.

Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät -menetelmän käyttöönoton tuen arvio.

Käyttöönoton tuen vauhdittajat	Onko menetelmän kannalta olennainen?		Toteutuuko?	
	Kyllä	Ei	Kyllä	Ei
Kohderyhmä				
Kohderyhmän rekrytoiminen	☒	☐	☒	☐
Koulutus				
Pätevyysvaatimukset	☒	☐	☒	☐
Kouluttaminen	☒	☐	☒	☐
Pätevöityminen	☒	☐	☒	☐
Tuki, ohjaus ja dokumentaatio				
Tuki	☒	☐	☒	☐
Ohjaus	☒	☐	☒	☐
Seurannan ja ylläpidon välineet	☒	☐	☒	☐
Toistotarkkuuden varmentaminen	☒	☐	☒	☐
Yhteensä	8		8	
Käyttöönoton tuki	8/8			

tukseen liittyvien osa-alueiden harjoittelu, kuten keskustelu, kuuntelu, lapsen huomioiminen ja leikki, joiden tavoitteena on rakentaa myönteistä vanhemmuutta sekä vähentää lapsen ongelmallista käytöstä (Webster-Stratton & Bywater, 2019). Katsauksen tutkimuskysymykseen vastaamisen kannalta vuorovaikutusnäytön puute on heikkous tutkimuksessa.

Katsauksessa arvioituissa tutkimuksissa aineisto pohjautui pääosin vanhempien arviointeihin. Lisäksi tutkimuksista, joissa käytettiin myös muita informanteja, vain yksi (Axberg & Broberg, 2012) raportoi positiivisten vaikutusten yleistymisestä kodin ulkopuolelle. Käytösongelmien lieventyminen kodin ulkopuolisissa ympäristöissä on todettu ristiriitaiseksi myös aikaisemmissa tutkimuksissa (Karjalainen ym., 2021b). Tämä voi selittyä ainakin osin sillä, että lapsen käytöshäiriöoireisiin vaikuttavat myös kodin ulkopuolinen ympäristö ja sosiaaliset suhteet, joihin vanhemmuusinterventioilla ei yksin voida vaikuttaa (Drugli & Larsson, 2006). Tässä katsauksessa on arvioitu olevan perusteltu ratkaisu käyttää vanhempia ensisijaisina informanteina arvioituissa tutkimuksissa, joskin on huomattava, että tutkimuksissa todettu vaikuttavuus on tällöin sidottu nimenomaan vanhemman kokemukseen muutoksesta. Tämä näkyy myös valituissa mittareissa: yleisesti käytetyssä ECBI-mittarissa on kyse nimenomaan siitä, mikä on vanhemman kokemus lapsen käytösongelmien ongelmallisuudesta ja intensiivisyydestä suhteen. Yleisesti vanhemmat ovat usein ainoat luotettavat informantit raportoimaan vanhemmuustaidoista ja tunnetiloista, koska isoissa tutkimuksissa havainnointi on epäkäytännöllistä (Sanders ym., 2008). Lisäksi vanhemmuusryhmien tavoitteet liittyvät tiiviisti

vanhemman ja lapsen väliseen kodin arjen sujuvuuteen, joten vanhemman näkökulmaan perustuva mittaus on loogista. Myönteinen vanhemmuus sekä lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen parantaminen ovat merkityksellisiä lapsen käytösongelmien vähentämisessä ja itsesäätytaitojen oppimisessa (Neppl, 2020; Webster-Stratton & Bywater, 2019).

Johtopäätökset ja jatkotutkimus

Katsauksen perusteella voidaan todeta, että Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien myönteisistä vaikutuksista ryhmiin osallistuvien vanhempien ja heidän lastensa elämään on näyttöä. Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmiä koskevaa tutkimusta on tehty runsaasti korkean tulotason maissa, myös pohjoismaissa ja Suomessa, mikä antaa hyvän lähtökohdan tutkimusnäytön arvioimiselle.

Vaikka Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmiä on tutkittu runsaasti, kotimaista vaikuttavuuden tutkimusta on toistaiseksi kuitenkin niukasti. Jatkossa tarvittaisiin myös lisää tietoa siitä, miten menetelmää tällä hetkellä Suomessa käytetään. Menetelmän vaikuttavuuden tutkimus niin ennaltaehkäiseivissä kuin hoitollisemmissa sosiaali-, terveys- ja sivistyspalveluissa voisi tuoda lisätietoa niin menetelmän kustannusvaikuttavuudesta kuin optimaalisesta kohdentamisesta ja soveltamisesta siitä parhaiten hyötyville vanhemmille. Myös lapsinäkökulman huomioiva tutkimus antaisi arvokasta tietoa menetelmän vaikuttavuudesta, ja lasten käyttäminen informanteina täydentäisi katsauksen tutkimuksissa dominoinutta vanhempinäkökulmaa. ●

KIRJOITTAJAT:

NOORA KIVIOJA

VTM, väitöskirjatutkija
Helsingin yliopisto

PAULIINA SIBBIE

YTM, väitöskirjatutkija
Helsingin yliopisto

SIDONNAISUUDET:

Ei sidonnaisuuksia. Kirjoittajat eivät toteuta menetelmää.

Itä rahoitti menetelmän kotipesää Turun yliopistossa vuoden 2025 loppuun.

KIITOKSET:

Kiitos erityisasiantuntija Heidi Backmanille ja tiedeasiantuntija Marko Merikukalle arviointityön ohjaamisesta ja tukemisesta sekä käsikirjoituksen arvokkaista kommentteista.

LÄHTEET:

Vaikuttavuusarvioon vaikuttavat tutkimukset

Meta-analyysit

Leijten, P., Gardner, F., Landau, S., Harris, V., Mann, J., Hutchings, J., ... & Scott, S. (2018). Research review: Harnessing the power of individual participant data in a meta-analysis of the benefits and harms of the Incredible Years parenting program. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 59(2), 99–109. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12781>

Menting, A. T. A., Orobio de Castro, B. & Matthys, W. (2013). Effectiveness of the Incredible Years parent training to modify disruptive and prosocial child behavior: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 33(8), 901–913. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2013.07.006>

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Murray, D. W., Lawrence, J. R. & LaForett, D. R. (2018). The Incredible Years® programs for ADHD in young children: A critical review of the evidence. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 26(4), 195–208. <https://doi.org/10.1177/1063426617717740>

Vaikuttavuustutkimusartikkelit

Axberg, U., Hansson, K. & Broberg, A. G. (2007). Evaluation of the Incredible Years Series - An open study of its effects when first introduced in Sweden. *Nordic Journal of Psychiatry*, 61(2), 143–151. <https://doi.org/10.1080/08039480701226120>

Axberg, U. & Broberg, A. G. (2012). Evaluation of The Incredible Years in Sweden: The transferability of an American parent-training program to Sweden. *Scandinavian Journal of Psychology*, 53(3), 224–232. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2012.00955.x>

Greve, L. T., Fentz, H. N. & Trillingsgaard, T. (2023). Parent training for 842 families experiencing disruptive child behavior across 19 Danish community sites: A benchmark effectiveness study. *Scandinavian Journal of Psychology*, 64(6), 693–704. <https://doi.org/10.1111/sjop.12925>

Högström, J., Olofsson, V., Özdemir, M., Enebrink, P. & Stattin, H. (2017). Two-year findings from a national effectiveness trial: Effectiveness of behavioral and non-behavioral parenting programs. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 45(3), 527–542. <https://doi.org/10.1007/s10802-016-0178-0>

Karjalainen, P., Kiviruusu, O., Aronen, E. T. & Santalahti, P. (2019). Group-based parenting program to improve parenting and children's behavioral problems in families using special services: A randomized controlled trial in a real-life setting. *Children and Youth Services Review*, 96, 420–429. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.12.004>

Karjalainen, P., Kiviruusu, O., Santalahti, P. & Aronen, E. T. (2021a). Parents' perceptions of a group-based parenting programme in families with child protection and other family support services in a real-life setting. *Child & Family Social Work*, 26(1), 38–49. <https://doi.org/10.1111/cfs.12787>

Stattin, H., Enebrink, P., Özdemir, M. & Giannotta, F. (2015). A National Evaluation of Parenting Programs in Sweden: The Short-Term Effects Using an RCT Effectiveness Design. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 83(6), 1069–1084. <https://doi.org/10.1037/a0039328>

Trillingsgaard, T., Trillingsgaard, A. & Webster-Stratton, C. (2014). Assessing the effectiveness of the Incredible Years® parent training to parents of young children with ADHD symptoms - a preliminary report. *Scandinavian Journal of Psychology*, 55(6), 538–545. <https://doi.org/10.1111/sjop.12155>

Tiedoksi annettavat tutkimukset

Karjalainen, P., Santalahti, P., Aronen, E. T. & Kiviruusu, O. (2021b). Parent- and teacher-reported long-term effects of parent training on child conduct problems in families with child protection and other support services: A randomized controlled trial. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 15(1), Article 7. <https://doi.org/10.1186/s13034-021-00358-6>

Reedtz, C., Handegård, B. H. & Mørch, W.-T. (2011). Promoting positive parenting practices in primary care: Outcomes and mechanisms of change in a randomized controlled risk reduction trial. *Scandinavian Journal of Psychology*, 52(2), 131–137. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2010.00854.x>

Reedtz, C. & Klest, S. (2016). Improved parenting maintained four years following a brief parent training intervention in a non-clinical sample. *BMC Psychology*, 4(1), Article 43. <https://doi.org/10.1186/s40359-016-0150-3>

Rissanen, E., Karjalainen, P., Kiviruusu, O., Kankaanpää, E., Aronen, E. T., Haula, T., ... & Linnosmaa, I. (2024). Cost-effectiveness of a parenting program to reduce children's behavioral problems among families receiving child protection services and other family support services –

A randomized controlled trial. *Children and Youth Services Review*, 158, Article 107491. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107491>

Muut lähteet

Abidin, R. R. (2012). Parenting stress index (4th ed.). PAR.

Abidin, R. R. & Konold, T. R. (1999). Parenting alliance measure: Professional manual. Psychological Assessment Resources.

Achenbach, T. M. & Rescorla, L. A. (2000). Manual for the ASEBA preschool forms & profiles. University of Vermont, Research Center for Children, Youth & Families.

Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. Prentice-Hall.

Blueprints for Healthy Youth Development. (2025). Program Search. Haettu 24.10.2025 osoitteesta

<https://www.blueprintsprograms.org/program-search/>

Brannan, A. M., Heflinger, C. A. & Bickman, L. (1997). The caregiver strain questionnaire: Measuring the impact on the family of living with a child with serious emotional disturbance. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 5(4), 212–222. <https://doi.org/10.1177/106342669700500404>

California Evidence-Based Clearinghouse for Child Welfare. (2025). Alphabetical List of Programs. Haettu 24.10.2025 osoitteesta

<https://www.cebc4cw.org/search/by-program-name/>

Campis, L. K., Lyman, R. D. & Prentice-Dunn, S. (1986). The parental locus of control scale: Development and validation. *Journal of Clinical Child Psychology*, 15(3), 260–267. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp1503_10

Chen, M. & Chan, K. L. (2016). Effects of parenting programs on child maltreatment prevention: A meta-analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 17(1), 88–104. <https://doi.org/10.1177/1524838014566718>

Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.

Cuijpers, P. (2016). Meta-analyses in mental health research: A practical guide. Vrije Universiteit Amsterdam.

Davies, K. S. (2011). Formulating the evidence-based practice question: A review of the frameworks. *Evidence Based Library and Information Practice*, 6(2), 75–80. <https://doi.org/10.18438/b8ws5n>

Derogatis, L. R., Lipman, R. S. & Covi, L. (1973). SCL-90: An outpatient psychiatric rating scale – Preliminary report. *Psychopharmacology Bulletin*, 9(1), 13–28.

Drugli, M. B. & Larsson, B. (2006). Children aged 4–8 years treated with parent training and child therapy because of conduct problems: Generalisation effects to day-care and school settings. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 15(7), 392–399.

<https://doi.org/10.1007/s00787-006-0546-3>

Eyberg, S. M. & Pincus, D. (1999). Eyberg child behavior inventory and Sutter-Eyberg student behavior inventory-revised: Professional manual. Psychological Assessment Resources.

Foundations Guidebook. (2025). Guidebook. Haettu 24.10.2025 osoitteesta <https://foundations.org.uk/toolkit/guidebook/>

Goldberg, D. P., Gater, R., Sartorius, N., Ustun, T. B., Piccinelli, M., Gureje, O. & Rutter, C. (1997). The validity of two versions of the GHQ in the WHO study of mental illness in general health care. *Psychological Medicine*, 27(1), 191–197. <https://doi.org/10.1017/s0033291796004242>

Goodman, R. (1999). The extended version of the Strengths and Difficulties Questionnaire as a guide to child psychiatric caseness and consequent burden. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 40(5), 791–799. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00494>

- Johnston, C. & Mash, E. J. (1989). A measure of parenting satisfaction and efficacy. *Journal of Clinical Child Psychology*, 18(2), 167–175. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp1802_8
- Kane, G. A., Wood, V. A. & Barlow, J. (2007). Parenting programs: A systematic review and synthesis of qualitative research. *Child: Care, Health and Development*, 33(6), 784–793. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2007.00750.x>
- Kraemer, H. C. & Kupfer, D. J. (2006). Size of treatment effects and their importance to clinical research and practice. *Biological Psychiatry*, 59(11), 990–996. <https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2005.09.014>
- Karjalainen, P. (2021). Parenting intervention to help children with behaviour problems in child protection and other family support services [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-7144-3>
- Kasvun tuki. (2025). Ihmeelliset vuodet kotipesä: Kotipesäkysely [Kotipesältä saatu muu materiaali]
- Landry, S. H., Smith, K. E. & Swank, P. R. (2006). Responsive parenting: Establishing early foundations for social, communication, and independent problem-solving skills. *Developmental Psychology*, 42(4), 627–642. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.42.4.627>
- Laupacis, A., Sackett, D. L. & Roberts, R. S. (1988). An assessment of clinically useful measures of the consequences of treatment. *The New England Journal of Medicine*, 318(26), 1728–1733. <https://doi.org/10.1056/NEJM198806303182605>
- Liu, J. (2004). Childhood externalizing behavior: Theory and implications. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 17(3), 93–103. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6171.2004.tb00003.x>
- Merikukka, M., Backman, H., Heikkilä, L. & Kurki, M. (2025). Lasten ja nuorten mielenterveyttä edistävien psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuus: Opas näytön systemaattiseen arviointiin (Itlan oppaat ja käsikirjat 2025:1). Itla.
- Neppl, T. K., Jeon, S., Diggs, O. & Donnellan, M. B. (2020). Positive parenting, effortful control, and developmental outcomes across early childhood. *Developmental Psychology*, 56(3), 444–457. <https://doi.org/10.1037/dev0000874>
- Peters, M., Godfrey, C., McInerney, P., Munn, Z., Tricco, A. & Khalil, H. (2020). Scoping reviews (2020 version). Teoksessa E. Aromataris & Z. Munn (toim.), Joanna Briggs Institute reviewer's manual. JBI. <https://doi.org/10.46658/JBIMES-20-12>
- Petersen, I. T. (2024). Assessing externalizing behaviors in school-aged children: Implications for school and community providers. Scanlan Center for School Mental Health Practice Briefs.
- Radloff, L. S. (1977). The CES-D scale: A self-report depression scale for research in the general population. *Applied Psychological Measurement*, 1(3), 385–401. <https://doi.org/10.1177/014662167700100306>
- Sanders, M., Calam, R., Durand, M., Liversidge, T. & Carmont, S. A. (2008). Does self-directed and web-based support for parents enhance the effects of viewing a reality television series based on the Triple P – Positive Parenting Programme? *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(9), 924–932. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2008.01901.x>
- Statens beredning för medicinsk och social utvärdering. (2025). Publications. Haettu 24.10.2025 osoitteesta <https://www.sbu.se/en/publications2/>
- Stattin, H., Persson, S., Burk, W. J. & Kerr, M. (2011). Adolescents' perceptions of the democratic functioning in their families. *European Psychologist*, 16(1), 32–42. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000039>
- Stewart-Brown, S., Tennant, A., Tennant, R., Platt, S., Parkinson, J. & Weich, S. (2009). Internal construct validity of the Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale (WEMWBS): A Rasch analysis using data from the Scottish Health Education Population Survey. *Health and Quality of Life Outcomes*, 7(1), 15. <https://doi.org/10.1186/1477-7525-7-15>
- Swanson, J., Nolan, W. & Pelham, W. E. (1992). The SNAP-IV rating scale. <http://www.adhd.net>
- The Incredible Years. (ei pvm.). Incredible Years® certified trainers and mentors. <https://www.incredibleyears.com/training/certification/ctm>
- Turun yliopisto. (ei pvm.). Ihmeelliset vuodet. <https://sites.utu.fi/ihmeellisetvuodet/>
- Ungsinn. (2025). Tiltak. Haettu 24.10.2025 osoitteesta <https://uit.no/ungsinn/tiltak>
- Webster-Stratton, C. & Bywater, T. (2019). The Incredible Years® series: An internationally evidenced multimodal approach to enhancing child outcomes. Teoksessa B. H. Fiese, M. Celano, K. Deater-Deckard, E. N. Jouriles & M. A. Whisman (toim.), *APA handbook of contemporary family psychology: Family therapy and training* (s. 343–359). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000101-021>
- Webster-Stratton, C. & Hancock, L. (1998). Training for parents of young children with conduct problems: Content, methods, and therapeutic processes. Teoksessa J. M. Briesmeister & C. E. Schaefer (toim.), *Handbook of parent training: Parents as co-therapists for children's behavior problems* (2. painos, s. 98–152). John Wiley & Sons. <https://www.incredibleyears.com/research/library/article/training-for-parents-of-young-children-with-conduct-problems-content-methods-and-therapeutic-processes>
- Webster-Stratton, C., Reid, M. J. & Beauchaine, T. (2011). Combining parent and child training for young children with ADHD. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 40, 191–203. <https://doi.org/10.1080/15374416.2011.546044>
- Webster-Stratton, C., Reid, M. J. & Beauchaine, T. (2012). One-year follow-up of combined parent and child intervention for young children with ADHD. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 42, 1–11. <https://doi.org/10.1080/15374416.2012.723263>

Webster-Stratton, C., Reid, J. & Hammond, M. (2004). Treating children with early-onset conduct problems: Intervention outcomes for parent, child, and teacher training. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 33(1), 105–124. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp3301_11

Webster-Stratton, C., Reid, M. J. & Hammond, M. (2001). Preventing conduct problems, promoting social competence: A parent and teacher training partnership in head start. *Journal of Clinical Child Psychology*, 30(3), 283–302. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp3003_2

Webster-Stratton, C. H. & Reid, M. J. (2010). The Incredible Years Program for children from infancy to pre-adolescence: Prevention and treatment of behavior problems. In *Clinical handbook of assessing and treating conduct problems in youth* (s. 117-138). Springer New York.

Wilson, D. B. (2023). Practical meta-analysis effect size calculator (Version 2023.11.27). <https://www.campbellcollaboration.org/escalc/html/EffectSizeCalculator-Home.php>

Xiaoyi, F. & Xiuyun, L. (2024). Parent-Child Relationship. Teoksessa Kan, Z. (toim.), *The ECPH Encyclopedia of Psychology*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-97-7874-4_222

Liite 1. Hakustrategiat ja hakutulosten määrät viitetietokannoittain.

Haku tehtiin 22.–23.1.2025 + päivityshaku 18.9.2025.

MEDLINE & APAPsycInfo (Ovid)

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
P	(child* OR children OR preschool* OR toddler* OR early childhood OR kindergarten* OR school-age* OR primary school* OR elementary school* OR pupil* OR parent* OR mother* OR father* OR caregiver* OR guardian* OR family OR early childhood educator* OR early years practitioner* OR childcare worker* OR preschool teacher* OR daycare staff OR teacher* OR educator* OR primary school teacher* OR elementary school teacher*)	5 828 079
C [MEDLINE, all fields & PsycInfo, abstract]	incredible years	579
P AND C		579 + 11

CINAHL & Eric (EBSCO)

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
P	(child* OR children OR preschool* OR toddler* OR early childhood OR kindergarten* OR school-age* OR primary school* OR elementary school* OR pupil* OR parent* OR mother* OR father* OR caregiver* OR guardian* OR family OR early childhood educator* OR early years practitioner* OR childcare worker* OR preschool teacher* OR daycare staff OR teacher* OR educator* OR primary school teacher* OR elementary school teacher*)	2 647 422
C [all fields]	incredible years	290
P AND C		290 + 3

Web of Science

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
P	(child* OR children OR preschool* OR toddler* OR early childhood OR kindergarten* OR school-age* OR primary school* OR elementary school* OR pupil* OR parent* OR mother* OR father* OR caregiver* OR guardian* OR family OR early childhood educator* OR early years practitioner* OR childcare worker* OR preschool teacher* OR daycare staff OR teacher* OR educator* OR primary school teacher* OR elementary school teacher*)	8 032 013
C [abstract]	incredible years	290
P AND C		290 + 11

Scopus

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
P	(child* OR children OR preschool* OR toddler* OR early childhood OR kindergarten* OR school-age* OR primary school* OR elementary school* OR pupil* OR parent* OR mother* OR father* OR caregiver* OR guardian* OR family OR early childhood educator* OR early years practitioner* OR childcare worker* OR preschool teacher* OR daycare staff OR teacher* OR educator* OR primary school teacher* OR elementary school teacher*)	20 495 156
C [abstract]	incredible years	389
P AND C		389 + 14

Finna

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
C (all fields)	ihmeelliset vuodet OR incredible years	72 + 7

Liite 2. Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät -menetelmän vaikuttavuustutkimusten ja tiedoksi annettavien tutkimusten tiivistelmät.

Meta-analyysit

Leijten ym., 2018: Yksilötason meta-analyysi tarkasteli Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien vaikutuksia perheen hyvinvointiin 14 eurooppalaisessa satunnaistetussa vertailukoetutkimuksessa ($N = 1\,799$). Monitasomallinnuksen avulla arvioitiin menetelmän päättymisen jälkeen menetelmän välittömiä vaikutuksia 13:een vanhempien raportoimaan vastemuuttujaan, joita olivat esimerkiksi vanhemmuuskäytännöt ja sekä lasten että vanhempien mielenterveys. Tulokset osoittivat, että menetelmä parantaa niitä perheen hyvinvoinnin osa-alueita, joihin se ensisijaisesti tähtää. Menetelmä vähentää vanhempien käyttämää fyysistä kuritusta ($p < 0,01$; $\beta = -0,19$; 95 % lv $-0,32$ – $(-0,05)$), uhkailua ($p < 0,01$; $\beta = -0,20$; 95 % lv $-0,34$ – $(-0,07)$) ja huutamista ($p < 0,01$; $\beta = -0,22$; 95 % lv $-0,35$ – $(-0,08)$) sekä lisää lasten kehumista ($p < 0,001$; $\beta = 0,28$; 95 % lv $0,12$ – $0,44$). Menetelmä vähentää lasten käytösongelmia ($p < 0,001$; $\beta = -0,34$; 95 % lv $-0,45$ – $(-0,23)$) ja ADHD-oireita ($p < 0,001$; $\beta = -0,19$; 95 % lv $-0,32$ – $(-0,05)$). Menetelmän laajemmat vaikutukset ovat rajallisia; se ei vaikuta lasten emotionaalisiin ongelmiin tai vanhempien mielenterveyteen (masennusoireet, stressi, itsevarmuus). Haittavaikutuksia ei havaittu.

Menting ym., 2013: Meta-analyysi tarkasteli Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien vaikuttavuutta lasten häiritsevän ja prososiaalisen käyttäytymisen muokkaamisessa sekä pyrki selittämään interventiotulosten vaihtelua. Analyysiin sisällytettiin 50 korkean tulotason maan tutkimusta, joissa koeryhmää verrattiin kontrolliryhmään välittömästi menetelmän käytön jälkeen. Tulokset osoittivat, että vanhemmuusryhmät ovat tehokas menetelmä lasten käyttäytymisen parantamisessa. Häiritsevän käyttäytymisen osalta keskimääräinen efektiivisyys oli kaikki informantit huomioiden pientä ($p < 0,001$; $d = 0,27$; 95 % lv $0,21$ – $0,34$). Vanhempien arvioiden perusteella efektiivisyys oli suurempaa hoitotutkimuksissa ($d = 0,50$) kuin ehkäiseissä valikoiduissa tutkimuksissa ($d = 0,13$) ja kohdennetuissa tutkimuksissa ($d = 0,20$). Merkittävien vaikutuksia ennustava tekijä oli lapsen käyttäytymisen alkuperäinen vaikeusaste – mitä vakavammat ongelmat, sitä suurempi vaikutus. Tulokset tukevat Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien asemaa hyvin vakiintuneena menetelmänä, joka soveltuu monenlaisiin perheisiin ja konteksteihin.

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Murray ym., 2018: Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa arvioitiin Ihmeelliset vuodet -menetelmien vaikuttavuutta 3–8-vuotiaiden lasten ADHD-oireisiin. Tarkastelussa olivat sekä ADHD-diagnoosin saaneet lapset että ne, joilla oli riski ADHD:hen tai joilla esiintyi käytöshäiriöitä. Katsaukseen sisällytettiin 17 korkean tulotason maiden artikkeleita, jotka edustivat 11 ainutlaatuista interventiotutkimusta, joista kolme sisälsi ADHD-oireisia tai diagnosoituja lapsia. Vanhempien arvioiden perusteella Ihmeelliset vuodet -menetelmät vähensivät ADHD-oireita ja paransivat sosiaalisia taitoja, vaikutukset olivat samankaltaisia kuin käytöshäiriöihin kohdistuvissa interventioissa. Havainnointiin ja opettaja-arvioihin perustuvat tulokset olivat heikompia ja vaihtelevampia. Tutkimusten metodologinen laatu oli pääosin hyvä, mutta fideliteettimittausten puute oli merkittävä heikkous. American Psychological Association -yhdistyksen jaoston 53 kriteerin mukaan (katso tarkemmin artikkelista) Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät (*IY Basic Parent Program*) voidaan luokitella *todennäköisesti vaikuttavaksi* ADHD-riskissä oleville lapsille ja yhdistetty vanhempi-lapsi-menetelmä *mahdollisesti vaikuttavaksi* 4–6-vuotiaille ADHD-diagnoosin saaneille lapsille. Tulokset tukevat erityisesti vanhempien raporttien perusteella Ihmeelliset vuodet -menetelmien käyttöä varhaisen puutumisen välineenä ADHD-oireisiin.

Satunnaistetut vertailukoetutkimukset

Axberg & Broberg, 2012: Tutkimuksessa tarkasteltiin Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien tehokkuutta ja soveltuvuutta kliiniseen työhön Ruotsissa. 4–8-vuotiaiden uhmakkuushäiriödiagnoosin saaneiden lasten ($n = 62$) vanhemmat osallistuivat tutkimukseen; 38 lapsen vanhemmat osallistuivat vanhemmuusryhmiin ja 24 lapsen vanhemmat olivat jonotuslistalla vanhemmuusryhmiin. Lasten ongelmakäytös väheni tilastollisesti merkittävästi enemmän koeryhmässä (käytösongelmien intensiivisyys: $p = 0,001$, $d = 1,17$ ja käytösongelmien ongelmallisuus: $p = 0,003$, $d = 1,26$). Muutos pysyi yllä yhden vuoden seurantajaksoilla. Vaikutus yleistyi myös jossain määrin koulukontekstiin ajan myötä. Myös ero äitien raportoimassa vanhempien yhteistyössä tapahtuneen myönteisen muutoksen kokemuksessa ($p = 0,035$, $d = 0,36$) oli tilastollisesti merkittävä ryhmien välillä koeryhmän hyväksi. Tulokset viittaavat vanhemmuusryhmien olevan toimivia lasten käytösongelmien vähentämiseksi ruotsalaisessa kontekstissa ja uhmakkuushäiriödiagnoosin saaneilla pienillä lapsilla.

Högström ym., 2016: Pitkittäistutkimuksessa arvioitiin neljän vanhempainohjausmenetelmän (Comet, Ihmeelliset vuodet, Cope ja Connect) vaikutuksia kahden vuoden seurannan aikana. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää menetelmien vaikuttavuutta lasten käytösongelmien vähentämisessä sekä vertailla niiden muutosnopeutta. Tutkimukseen osallistui 3–12-vuotiaita lapsia yhteensä 749 ja heidän vanhempansa. Näistä Ihmeelliset vuodet -koeryhmään satunnaistettiin 122 lasta 30:sta terveyden- ja sosiaalihuollon eri yksiköstä sekä koulusta eri puolilla Ruotsia. Vertailuryhmän perheet saivat tavanomaista hoitoa. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että kahden vuoden seurantajakson aikana kaikki menetelmät vähensivät lasten käytösongelmia, vahvistivat vanhempien kasvatuskeinoja vähentämällä kovia kasvatusmenetelmiä ja vihaisia tunteenpurkauksia sekä vahvistivat vanhempien vanhemmuuden kyvykkyyden kokemuksia. Lisäksi kaikki menetelmät vähensivät vanhempien stressi- ja masennusoireita. Menetelmien välillä ei havaittu merkittäviä eroja muuttujien välillä kahden vuoden seurantajakson aikana. Tutkimuksessa havaittu suurin ero menetelmien välillä oli lasten käytösongelmien vähentymisen ja myönteisen vanhemmuuden vahvistumisen nopeus. Kiintymyssuhdeteoriaan perustuvassa menetelmässä oireet vähenivät vähitellen, kun taas käyttäytymisteoreettisissa

menetelmissä, kuten Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmissä, muutokset näkyivät heti menetelmän jälkeen ja pysyivät samalla tasolla kahden vuoden seurantamittauksessa. Tutkimuksen johtopäätöksenä on, että kaikki neljä vanhempainohjausmenetelmää ovat vaikuttavia huolimatta niiden erilaisista teoreettisista taustoista, mutta käyttäytymisterapeuttisista menetelmistä erityisesti Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät ja Comet vähensivät lasten käytösongelmia tehokkaammin menetelmän aikana ja heti sen jälkeen.

Karjalainen ym., 2019: Satunnaistetussa vertailukoetutkimuksessa selvitettiin Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien vaikuttavuutta lasten käytösongelmiin, vanhemmuustaitoihin sekä vanhempien psyykkiseen hyvinvointiin perheissä, jotka olivat lastensuojelun tai muiden lapsiperheiden sosiaalipalveluiden asiakkaina. Osallistujia olivat 3–7-vuotiaat lapset ($n = 102$), joilla oli käytösongelmia, ja heidän vanhempansa ($n = 122$). Interventoryhmässä oli 50 lasta ja kontrolliryhmässä 52 lasta. Interventio sisälsi 19–20 vanhemmuusryhmätapaamista ja lisäksi neljä kotikäyntiä intervention tueksi. Tutkimuksessa käytettiin riskiryhmille tarkoitettua 19–20 tapaamiskerran menetelmää. Kontrolliryhmä sai käyttää muita normaaleja palveluita, ja sen jäsenet olivat jonotuslistalla seuraavaan vanhemmuusryhmään. Tulosten mukaan vanhempien raportoima lapsen ongelmakäyttäytyminen (käytösongelmien koettu ongelmallisuus: $p = 0,001$, $d = 0,76$) väheni interventoryhmässä enemmän kuin kontrolliryhmässä. Vanhemman myönteiset kasvatusekeinot myös kasvoivat (kehuminen: $p = 0,006$, $d = 0,56$ ja kannustaminen: $p = 0,006$, $d = 0,57$) ja kielteiset vähenivät (ankara kuri: $p < 0,001$, $d = 0,83$). Vanhempien kokemassa stressissä ($p = 0,503$) tai psyykkisessä hyvinvoinnissa tulokset eivät eronneet ryhmien välillä (psyykinen kuormittuneisuus: $p = 0,858$ ja positiivinen mielenterveys $p = 0,638$). Tutkimustulosten mukaan Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät voivat olla vaikuttava interventio lastensuojelun ja sosiaalipalveluiden asiakaskontekstissa.

Karjalainen ym., 2021a: Satunnaistettu vertailukoetutkimus on jatkotutkimus Karjalaisen ja kollegojen vuoden 2019 tutkimukselle. Tutkimuksessa selvitettiin Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien pitkäaikaisvaikuttavuutta lasten käytösongelmiin perheissä, jotka olivat lastensuojelun tai sosiaalipalveluiden asiakkaina. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös, yleistyvätkö vanhempien raportoimat vaikutukset kotoa varhaiskasvatuksen tai koulun kontekstiin. Osallistajat olivat 3–7-vuotiaita lapsia, joilla oli käytösongelmia ($n = 102$ alussa, $n = 89$ yhden vuoden seurantamittauksessa). Interventoryhmässä oli 50 lasta ja kontrolliryhmässä 52 lasta. Koe- ja kontrolliryhmää koskevat tiedot ovat samat kuin vuoden 2019 tutkimuksessa. Vaikuttavuutta analysoitiin lineaarisen sekamallin avulla. Tulosten mukaan intervention jälkeiset positiiviset muutokset lasten ongelmakäyttäytymisessä koeryhmän hyväksi eivät säilyneet yhden vuoden seurantajaksolla. Lasten ongelmakäytös väheni alkumittauksesta yhden vuoden seurantamittaukseen sekä interventio- että kontrolliryhmässä. Nämä positiiviset muutokset lasten ongelmakäytöksessä eivät näkyneet varhaiskasvatuksessa tai koulussa. Johtopäätöksenä todettiin Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien olevan lyhyellä ajanjaksolla vaikuttava interventio lastensuojelun ja sosiaalipalveluiden kontekstissa, mutta positiivisten vaikutusten säilyminen sekä yleistyminen varhaiskasvatuksen ja koulun kontekstiin on haasteellista. Tutkimuksen mukaan positiivisten vaikutusten säilyminen edellyttäisikin vanhempien tukemista ja muistuttamista myös intervention jälkeen.

Stattin ym., 2015: Satunnaistetussa vertailukoetutkimuksessa arvioitiin neljän vanhempainohjausmenetelmän vaikuttavuutta lasten käytösongelmien vähentämisessä. Tutkimuksessa vertailtiin kolmen käyttäytymisterapeuttisen menetelmän (Comet, Cope ja Ihmeelliset vuodet) ja yhden kiintymyssuhdeteoriaan perustuvan menetelmän (Connect) tehokkuutta suhteessa jonotuslista-kontrolliryhmään. Tutkimukseen osallistui 3–12-vuotiaita lapsia yhteensä 908 ja heidän vanhempansa. Tutkittavat olivat 30:ssä eri terveyden- ja sosiaalihuollon yksikössä ja koulussa eri puolilla Ruotsia. Kaikista 749:stä koeryhmään satunnaistetusta lapsesta 85 kuului Ihmeelliset vuodet -koeryhmään, ja 148 lasta satunnaistettiin odotuslistalle. Vertailuryhmän perheet saivat tavanomaista hoitoa. Tutkimukseen osallistumisen ainoa poissulkukriteeri oli diagnosoitu autismin kirjon häiriö. Tutkimuksessa käytetyn *Latent Change Models* -analyysin tulokset osoittivat, että kaikki neljä menetelmää vähensivät merkittävästi lasten käytösongelmia ja ADHD-oireita vanhempien arvioina. Niillä lapsilla, joiden käytösongelmien pistemäärä kuului suurimpaan viiteen prosenttiin ennen interventioita, pistemäärä laski tavanomaiselle tasolle. Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien osalta vanhempien raportoima käytösongelmien koettu ongelmallisuus ($p < 0,001$, $d = 0,27$) ja niiden intensiivisyys ($p < 0,001$, $d = 0,42$) vähentyivät. Lisäksi lasten tarkkaamattomuus- ($p < 0,01$, $d = 0,18$) ja hyperaktiivisuusoireet ($p < 0,01$, $d = 0,22$) sekä uhmakkuushäiriöoireet ($p < 0,01$, $d = 0,20$) vähenivät vertailuryhmään verrattuna. Vanhempien ja lasten välisessä vuorovaikutuksessa vanhemmuuskyyvyt ($p < 0,01$, $d = 0,32$) paranivat koeryhmään verrattuna. Vanhemman myönteisissä kasvatusekeinoissa vanhemman positiiviset reaktiot (palkitseminen) lisääntyivät ($p < 0,01$, $d = 0,30$) koeryhmään verrattuna, mutta tilastollisesti merkittävää eroa ei havaittu vanhemman negatiivisissa reaktioissa, joista tarkasteltiin vihaisia tunteenpurkauksia ja ankaraa kohtelua. Vanhempien kokemassa stressiä ($p < 0,001$, $d = 0,23$) väheni merkittävästi kontrolliryhmään verrattuna. Käyttäytymisterapeuttisia ohjelmia vertailtaessa Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät olivat tilastollisesti yhtä tehokkaita kuin Cope-menetelmä, mutta vähemmän tehokkaita kuin Comet-menetelmä lasten käytösongelmien vähentämisessä. Vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen sekä vanhempien myönteisten kasvatusekeinojen osalta Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät olivat niin ikään yhtä tehokkaita kuin muut menetelmät. Vanhempien stressioireiden vähentämisessä Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät oli kaikkein tehokkain, mutta toisaalta se oli ainoa menetelmä, jossa vanhempien masennusoireissa ei havaittu merkittävää muutosta. Tutkimuksen johtopäätöksenä oli, että kaikki neljä vanhempainohjausmenetelmää olivat tehokkaita keinoja vähentämään lasten käytösongelmia, sekä parantamaan vanhempien hyvinvointia lyhyellä aikavälillä. Käyttäytymisterapeuttiset menetelmät, jotka sisältävät Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät, olivat tehokkaampia lyhyemmällä aikavälillä tarkasteltuna kuin kiintymyssuhdeteoriaan perustuva Connect-menetelmä.

Kvasikokeelliset vertailuryhmättömät tutkimukset

Axberg ym., 2007: Yksihaarisessa vertailuryhmättömässä vaikuttavuustutkimuksessa selvitettiin, kuinka vaikuttava Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät on lasten käytösongelmien hoidossa Ruotsin erilaisissa klinisissä toimintaympäristöissä. 3–9-vuotiaiden lasten (N = 113) vanhemmat rekrytoitiin koulutusvaiheessa olleiden ryhmänvetäjien työpaikoilta perheiden normaalisti käyttämistä palveluista. Tutkimuksessa selvitettiin lasten oireiden ja vanhempien oman psyykkisen hyvinvoinnin muutoksia kyselylomakkeilla, jotka vanhemmat täyttivät ennen vanhemmuusryhmiä ja niiden jälkeen. Analyysiä tuettiin käyttämällä ITT-menetelmää poisjääneiden tulosten tarkasteluun. Tuloksia verrattiin normipopulaatioon sekä tutkimuksesta poisjääneisiin. Tulokset osoittivat lasten käytösongelmien merkittävää vähentymistä kaikilla arvioiduilla osa-alueilla. Lisäksi äitien psyykinen hyvinvointi parani menetelmän aikana. Johtopäätöksiä todetaan, että vanhemmuusryhmät näyttävät toimivan hyvin Ruotsissa myös koulutusvaiheessa olevien ryhmänvetäjien ohjaamana, sekä korostetaan uutena käyttöön otettavan menetelmän hyvän dokumentoinnin ja siihen liittyvän käsikirjan tärkeyttä implementoinnissa.

Greve ym., 2023: Vertailuanalyysissa (benchmark-tutkimus) tarkasteltiin Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien vaikuttavuutta lasten käytösongelmien vähentämisessä 19 tanskalaisessa kunnassa vuosina 2012–2019. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää menetelmän vaikuttavuutta Tanskassa sekä verrata sen tuloksia kahteen muuhun eurooppalaiseen tutkimukseen. Tutkimukseen osallistui 842 iältään 2–12-vuotiaasta lasta, joilla oli käytösongelmia, sekä heidän vanhempansa. Lasten käytösongelmia mitattiin ennen ja jälkeen menetelmän, ja mittaustuloksia verrattiin hollantilaisen ja brittiläisen tutkimuksen tuloksiin. Tulokset osoittivat, että Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät vähensivät merkittävästi tanskalaisten vanhempien raporttoimia lasten käytösongelmia. Hieman alle puolella lapsista käytösongelmien koettu ongelmallisuus ja intensiteetti vähentyivät selvästi: ne laskivat tavanomaista korkeammalta tasolta tavanomaiselle tasolle. Vertailuanalyysi osoitti, että tanskalaisten tutkimuksen tulokset olivat joko samalla tasolla tai parempia kuin eurooppalaisissa vertailututkimuksissa. Erot saattoivat johtua tutkimusasetelmien ja osallistujien taustatekijöiden eroista. Tanskalaisessa aineistossa vanhemmilla oli esimerkiksi keskimäärin korkeampi koulutustaso, mukana oli enemmän kahden vanhemman perheitä ja lasten lähtötason oireet olivat vaikeampia kuin vertailututkimuksissa. Vertailututkimuksen rajoituksista huolimatta johtopäätöksenä on, että käytännön olosuhteissa toteutettu Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät vähentää merkittävästi lasten käytösongelmia tanskalaisessa kontekstissa.

Trillingsgaard ym., 2014: Yksihaarisessa vertailuryhmättömässä vaikuttavuustutkimuksessa tarkasteltiin Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien vaikuttavuutta tanskalaisten varhaisen tuen klinikan tosielämän kontekstissa. Klinikalla vanhemmuusryhmiin osallistumaan hakeutuivat vanhemmat, joiden 3–8-vuotiaalla lapsella (n = 36) oli ADHD tai riski siihen. Vanhemmat raportoivat muutoksia lapsen käytöksessä sekä kasvatuskäytännöissä ennen ja jälkeen ryhmiin osallistumista. Kahdeksan yhdeksästä mittarista osoitti positiivista muutosta ennen-mittauksesta jälkeen-mittaukseen, ja nämä vaikutukset säilyivät tai paranivat kuuden kuukauden seurantamittauksessa. Tutkimukseen kuului myös vertailuarviointiosuus, jossa tuloksia verrattiin amerikkalaiseen vaikuttavuustutkimukseen (Webster-Stratton ym., 2011, 2012). Kaksi merkittävää eroa havaittiin, joskin niiden suhteen on huomioitava, että amerikkalainen tutkimus on ollut tutkimusoloissa tehty efficacy-tutkimus. Ensinnäkin amerikkalaistutkimuksessa lasten tunteidensäätelykyvyissä ennen- ja jälkeen-mittausten muutoksen efektiikoko oli huomattavasti suurempi kuin tanskalaislapsilla. Tähän saattoi vaikuttaa se, että Tanskassa lapsille tarjottiin vanhemmuusryhmien ajalle lastenhoitoa eikä lasten omaa ryhmämuotoista interventiota. Toiseksi tanskalaistutkimuksen vanhemmat raportoivat huomattavasti suuremman vaikutuksen ennen ja jälkeen mittausten välillä koskien kehumista ja kannustamista. Tämä saattoi johtua kulttuurisista tekijöistä, joiden vuoksi suora kehuminen ei ole tanskalaisessa kasvatuksessa yleisesti käytössä. Tutkimuksen johtopäätöksenä Ihmeelliset vuoden vanhemmuusryhmät vaikuttavat olevan implementoitavissa varhaisen vaiheen interventioksi perheille, joiden lapsella joko on ADHD tai riski siihen.

Tiedoksi annettavat tutkimukset

Vaikuttavuusarviointiin vaikuttavien tutkimusten lisäksi seuraavaksi tiivistetään menetelmästä tehty suomalaiset kustannusvaikuttavuus- ja tyytyväisyystutkimukset sekä kaksi Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien lyhennettyä versiota tarkastellutta tutkimusta, jotka eivät kuitenkaan vaikuta vaikuttavuusarvioon.

Suomalainen kustannusvaikuttavuustutkimus

Rissanen ym., 2024: Tutkimus jää tämän arvion ulkopuolelle, koska se on kustannusvaikuttavuustutkimus. Tutkimuksessa arvioitiin vanhemmuusryhmien kustannusvaikuttavuutta lasten käytösongelmiin verrattuna tavanomaiseen hoitoon perheissä, jotka olivat lastensuojelun tai muun perheiden tuen asiakkaina, intervention päätteeksi ja yhden vuoden seurantamittauksen kohdalla. Artikkelin perustuu samaan laajempaan tutkimukseen kuin arviossa mukana olevat Karjalaisen ja kollegojen artikkelit vuosilta 2019 ja 2021. Inkrementaalaisella nettokustannushyödyn analyysillä (incremental net monetary benefit analysis) yhdistettiin ryhmien kustannukset ja vaikutukset. Kustannuksina tarkasteltiin intervention kustannuksia ja rekisteritietojen perusteella lasten ja äitien terveys- ja sosiaalipalvelujen kuluja. Vaikuttavuuden mittareina toimivat lapsen käytöksen mittarit *Eyberg Child Behavior Inventory* (ECBI) ja *Child Behavior Checklist* (CBCL). Tulosten mukaan jälkeen-mittauksen kohdalla kustannusvaikuttavuus vaihteli vaikuttavuuden mittareiden mukaan. Tavanomaiseen hoitoon verrattuna joko vanhemmuusryhmät eivät olleet kustannustehokkaita tai niiden kustannusvaikuttavuus riippui päätöksentekijöiden maksuhalukkuudesta. Yhden vuoden seurantamittauksen kohdalla vanhemmuusryhmät eivät eronneet tavanomaisesta hoidosta kustannusten tai tehokkuuden osalta. Tutkimuksen mukaan aiemmat kustannusvaikuttavuusarviot eivät välttämättä päde perheisiin, jotka ovat lastensuojelun asiakkaina.

Suomalainen tyytyväisyystutkimus

Karjalainen ym., 2021b: Tutkimus käsittelee vanhempien kokemuksia vanhemmuusryhmistä lastensuojelun kontekstissa ja pohjautuu samaan aineistoon kuin arvioissa mukana olevat Karjalaisen ja kollegojen vuosina 2019 ja 2021 julkaistut tutkimukset. Koska tämä tutkimus käsittelee vanhempien tyytyväisyyttä eikä menetelmän vaikutuksia, sitä ei sisällytetty arvioon. Tutkimuksessa verrattiin 62 vanhemman tyytyväisyyttä vanhemmuusryhmiin. Heistä osalla oli lastensuojelukontakti ($n = 43$) ja osalla ei ollut ($n = 19$). Materiaalina toimivat viikoittain ja menetelmän lopussa täytetyistä lomakkeista kerätyt tiedot. Lisäksi tarkasteltiin osallistumisastetta. Vertailu ryhmien välillä tehtiin monitasomallein. Tulosten perusteella tyytyväisyyden arvo vaihteli välillä 5,8 ja 6,2 (maksimi-arvo 7). Keskimääräinen osallistumisaste oli 11,5, ja 74 prosenttia osallistui ainakin yhdeksään ryhmätapaamiseen yhdeksästätoista. Tutkimuksessa ei löydetty eroja lastensuojelun asiakkaiden ja ei-asiakkaiden välillä. Tutkimuksen perusteella lastensuojelun asiakkuudessa olleet vanhemmat sitoutuivat vanhemmuusryhmiin hyvin ja kokivat ne yhtä hyödyllisinä kuin vanhemmat, joiden perheellä ei ollut kontaktia lastensuojeluun.

Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmien lyhennettyä versiota tarkastelleet tutkimukset

Reedtz ym., 2011: Satunnaistettu vertailukoe koskee vanhemmuusryhmien lyhennettyä versiota, jota ei sisällytetty tähän arvioon intervention keston ja sisällön eroavaisuuksien vuoksi. Tutkimuksen interventioon kuului kuusi tapaamista täysipitkän version kahdentoista tapaamisen sijaan. Käsittelemättä jäivät seuraavat menetelmään yleensä kuuluvat teemat: toimiva rajojen asettaminen, negatiivisen käytöksen huomiotta jättäminen sekä aikalisät. Tutkimus koski vanhemmuusryhmien lyhennetyn version soveltuvuutta lapsuuden sosioemotionaalisten ongelmien ja käytösongelmien riskien vähentämiseen ei-kliinisessä koeryhmässä. Tutkimuksen osallistajat rekrytoitiin Norjan Tromssassa päiväkotien, koulujen, sanomalehtimainosten ja postitettujen tutkimuskutsujen avulla perheistä, joilla oli 2–8-vuotiaita lapsia. Uloslukukriteerinä oli yli 90 prosentin pisteet ECBI-mittarin intensiteettiskaalalla lapsen käytösongelmissa, eli tutkimusosallistujien perheissä lapsella ei ollut kliinisesti merkittävää käytöshäiriöoireilua. Lapset ja vanhemmat jaettiin koeryhmään ($n = 89$) ja vertailuryhmään ($n = 97$), joka ei saanut interventiota mutta sai käyttää tavanomaisia palveluita tarpeen mukaan. Sekä vanhemmuuteen että lapsen käyttökseen liittyviä muuttujia tarkasteltiin: 1) vanhempien positiivinen ja ankara kasvatustapa (Parenting Practices Interview, PPI), 2) vanhemman koettu kyvykkyys (Parenting Sense of Competence) ja 3) lapsen käytösongelmat (Eyberg Child Behavior Inventory, ECBI). Informanteina toimivat molemmat vanhemmat. Mittausajankohdat olivat ennen menetelmää, menetelmän jälkeen ja yksi vuosi menetelmän jälkeen. Analyysimenetelmänä käytettiin kovarianssianalyysiä. Tulosten mukaan ryhmien väliset muutokset olivat merkittäviä: ankara kasvatustapa ja lasten käytösongelmat vähenivät, ja myönteinen kasvatustapa sekä vanhemman koettu kyvykkyys kohenivat koeryhmässä. Kasvatusta ja koettua kyvykkyyttä koskevat muutokset jatkuivat yhden vuoden seurantamittaukseen, mutta lapsen käytösongelmien vähentymiseen liittyvä tulos ei näkynyt erona ryhmien välillä enää silloin. Tutkimuksen mukaan perusterveydenhuollossa toteutettu lyhennetty versio Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmistä vähentää ankaraa kasvatusta ja lisää myönteistä kasvatusta sekä vanhempien kokemaa kyvykkyyttä heidän itsensä raportoimana.

Reedtz & Klest, 2016: Tutkimus perustuu Reedtzin ja kollegojen vuoden 2011 tutkimukseen ja esittelee neljän vuoden seurantamittauksen tuloksia. Tutkimus jäi tämän arvion ulkopuolelle, koska se koskee vanhemmuusryhmien lyhennettyä versiota. Tutkimusasetelma oli sama, joskin tutkimuksessa hyödynnettiin pääosin vain äitien vastauksia johtuen siitä, että neljän vuoden seurantamittauksessa isien vastausprosenttiosuus oli pienempi kuin äitien. Seurantatutkimuksessa käytettiin analyysimenetelmänä lineaarisia sekamalleja. Tulokset osoittavat, että ryhmien väliset erot ankaran kasvatuksen vähenemisessä ja myönteisen kasvatuksen sekä vanhemman kokeman kyvykkyiden kasvussa säilyivät neljän vuoden seurantamittaukseen. Lasten käytösongelmissa ei havaittu eroja.

Liite 3. Alkuperäistutkimukset, jotka sisältyvät systemaattisiin kirjallisuuskatsauksiin ja meta-analyyzeihin.

Alkuperäistutkimus			Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tai meta-analyysi		
Kirjoittajatiedot	N	Aineiston maa	Menting, Orobio de Castro & Matthys, 2013	Lejten ym., 2018	Murray ym., 2018
Webster-Stratton, 1982	37	USA	x		
Webster-Stratton, 1984	24	USA	x		
Webster-Stratton ym., 1988	54	USA	x		
Spaccarelli ym., 1992	32	USA	x		
Webster-Stratton, 1992	96	USA	x		
Webster-Stratton & Hammond, 1997	48	USA	x		
Taylor ym., 1998	32	Kanada	x		
Webster-Stratton, 1998	394	USA	x		
August ym., 2001	194	USA	x		
Connolly ym., 2001	66	Irlanti	x		
Connolly, Sharry & Fitzpatrick, 2001	45	Irlanti	x		
Scott ym., 2001	141	UK	x	x	
Webster-Stratton ym., 2001	172	USA	x		
Barrera ym., 2002	248	USA	x		
Patterson ym., 2002	116	Iso-Britannia			x
Brotman ym., 2003	28	USA	x		
Gross ym., 2003	106	USA	x		
Kratochwill ym., 2003	45	USA	x		
Webster-Stratton ym., 2004	57	USA	x		
Brotman ym., 2005	78	USA	x		
Scott ym., 2005	141	Englanti			x
Drugli & Larsson, 2006	73	Norja	x		x
Gardner, Burton & Klimes, 2006	76	Englanti	x	x	
Linares ym., 2006	104	USA	x		
Drugli & Larsson (myös 2007, 2009)	80	Norja	x		
Helfenbaum-Kun & Ortiz, 2007	16	USA	x		
Hutchings ym., 2007	153	UK, Wales	x	x	x
Jones ym., 2007, 2008 ja Hutchings ym., 2007	79	Wales ja Englanti			x
Nilsen, 2007	18	USA	x		
Reid ym., 2007	186	USA	x		
Cummings & Wittenberg, 2008	35	Kanada	x		
Kim ym., 2008	29	USA	x		
Lavigne ym., 2008	68	USA	x		
Letarte & Normandeau, 2008	62	Kanada	x		
Lindsay ym., 2008	560	UK	x		
McIntyre, 2008	44	USA	x		
Williford & Shelton, 2008	83	USA	x		
Larsson ym., 2009	75	Norja		x	x

Taulukko jatkuu seuraavalle sivulle

Alkuperäistutkimus			Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tai meta-analyysi		
Kirjoittajatiedot	N	Aineiston maa	Menting, Orobio de Castro & Matthys, 2013	Lejten ym., 2018	Murray ym., 2018
Letarte ym., 2010	35	Kanada	x		
Scott, Sylcva ym., 2010	112	Englanti	x	x	x
Scott, O'Connor ym., 2010	174	Englanti		x	
Webster-Stratton, Reid & Beachaine, 2011, 2013	99	USA			x
Axberg & Broberg, 2012	62	Ruotsi		x	
Patterson ym., 2012	96	UK	x		
McGilloway ym., 2012	149	Irlanti		x	x
Azevedo ym., 2013	124	Portugali		x	
Azevedo ym., 2013, 2014	100	Portugali			x
Scott ym., 2013	214	Englanti		x	
Menting ym., 2014	99	Alankomaat		x	
McGilloway ym., 2014	149	Irlanti			x
Leijten ym., 2015	154	Alankomaat			x
Stattin ym., 2015	122	Ruotsi			x
Hutchings ym., 2017	103	Wales		x	
Lejten ym., 2017	156	Alankomaat		x	
Morpeth ym., 2017	161	Englanti		x	
Raaijmakers ym., (julkaisematon)	144	Alankomaat	x		

Liite 4. Vaikuttavuusarvion tasot ja vaatimukset.

Lisätietoja arviointioppaasta (Merikukka ym., 2025).

Taso	Menetelmäkuvaus	Tutkimus
1/5	Menetelmä on dokumentoitu riittävällä tarkkuudella.	• Enintään vertaisarvioimatonta tutkimusta
2/5	Menetelmän teoreettinen tausta on kuvattu ja perusteltu	• Vertaisarvioitua tutkimusta • Vaikutus- tai vaikuttavuustutkimusta ei ole tai se ei ole luotettavaa
3/5	Menetelmä on dokumentoitu riittävällä tarkkuudella. Teoreettinen tausta on kuvattu ja perusteltu.	• Vertaisarvioitua vaikutus- tai vaikuttavuustutkimusta ennen-jälkeen-asetelmalla tai myönteinen menetelmän näytön arviointi keskeisessä kansainvälisessä menetelmätietokannassa • Luotettavuudeltaan tyydyttävä (keskiarvo vähintään 2)
4/5	Menetelmästä on opas, manuaali tai muu kirjallinen dokumentaatio.	• Vertaisarvioitua vaikuttavuustutkimusta ennen-jälkeen-asetelmalla
5/5	Menetelmällä on Suomessa kotipesä, joka tarjoaa käyttöönoton tukea	• Vertaisarvioitua vaikuttavuustutkimusta seurantamittauksella • Luotettavuudeltaan hyvä (keskiarvo vähintään 3) • Efektikoko on riittävän suuri